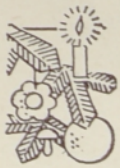

Printed in Yugoslavia

✓ R O D N A
G R U D A

JANUAR 1960

VSEBINA

- Tomo Brejc:*
Urednikovo pismo
- Naši delavci dobro gospodarijo
- Podpredsednik vlade LRS*
Viktor Abelj:
Velik napredek kmetijstva v Sloveniji na vseh področjih
- Dr. Ivo Murko:*
Nekaj pojasnil o vprašanju državljanstva, potnih listih in o stiku naših rojakov z jugoslovanskimi predstavniki
- Branko Zužek:*
Večer v snegu (pesem)
- Nad Tržičem se je utrgal plaz
- Pontižela:*
Proslava državnega praznika v Jugoslovanskem domu v Aleksandriji
- Lepa proslava državnega praznika v Merlebachu
- Iz dni borbe za svobodo
- Tone Seliškar:*
Mati (pesem)
- Tomo Brejc:*
Kako so blicarski fantje šrango postavljali
- Pozdravi iz Ljubljane
- Skupni izlet članov KSKJ v domovino
- Po domači deželi
- Ina Slokan:*
Graditelj modernega Minneapolisa - arhitekt John Jager umrl
- Cv. A. Kristan:*
Osem desetletij Filipa Godine
- I. P.:*
Naši športniki: Dekle z obličem in žago
- Novo na gredah slovenske kulture
- Kaj delajo naši na tujem
- Rojaki nam pišejo
- France Bevč:*
Kresna noč
- Mladi rod
- Lojze Zupanc:*
Kako je tepček Urh umrl

Slika na naslovni strani:

Dušan Skerlep:
Pogled s Krvavca na Storžič

Držarna založba Slovenije

nudi svoja najnovejša izdanja

ZGODOVINA NARODOV JUGOSLAVIJE

I. del (765 strani, 24 zemljevidov)
v platnu . . . 1200 dinarjev

II. del (1211 strani, 15 zemljevidov)
v platnu . . . 3000 dinarjev

Dr. Marjan Zadnikar:

ROMANSKA ARHITEKTURA NA SLOVENSLEM

v platnu . . . 2500 dinarjev

Gabrijel Stupica:

MONOGRAFIJA

v platnu . . . 2000 dinarjev

France Prešeren:

KRST PRI SAVICI

Bibliofilska izdaja
(ilustriral akademski slikar Vladimir Lakovič)
v platnu . . . 800 dinarjev
v usnju (numerirana izdaja) 1400 dinarjev

KNJIGE NAROČAJTE PRI DRŽAVNI ZALOZBI SLOVENIJE
V LJUBLJANI, TITOVA 25 — JUGOSLAVIJA

VELETRGOVINA

MERCATOR

Ljubljana, Trg mladinskih delovnih bridad 7

U v o z - i z v o z prehranskih
in kolonialnih živilskih proizvodov

Izvaža mineralno vodo in tobačne izdelke

Rodno grudo izdaja Slovenska izseljenska matica v Ljubljani. Izhaja dvanaestkrat na leto. Poština plačana v gotovini. Odgovorni urednik Tomo Brejc. Uredništvo in uprava. Slovenska izseljenska matica, Ljubljana, Cankarjeva cesta 1/II. Rokopisov ne vračamo. Čekovni račun pri Komunalni banki 600-704/3-155

90 68/1961

RODNA GRUDA

ILUSTRIRANA REVIIJA SLOVENSKE
IZSELJENSKE MATICE V LJUBLJANI

JANUAR 1960

LETO VII.

Miha Maleš: Narodna noša iz Kopra

Urednikovo pismo

OB KONCU STAREGA IN ZAČETRU NOVEGA LETA

Leto je zopet naglo minulo. Za »Rodno grudo« je bilo tudi to leto zelo uspešno, saj je pridobila mnogo novih naročnikov, sotrudnikov in prijateljev. Vsem se lepo zahvaljujemo za pomoč in sodelovanje. V preteklem letu se je prav tako več naročnikov in sotrudnikov za vselej poslovilo od nas, zakrila jih je tuja zemlja. Vse bomo ohranili v zvestem in toplem spominu.

Kakšna bo »Rodna gruda« v letu 1960? Stare izkušnje nam govore, kaj imajo rojaki radi, to bomo izboljšali in izpopolnili. Naslovno stran bomo spremenili, da bodo lepe pokrajinske fotografije prišle bolj do veljave. Objavljali bomo še v večjem obsegu kot dosedaj fotografije lepih domačih krajev in pri tem — kolikor se bo le dalo — upoštevali zlasti želje naročnikov in sotrudnikov »Rodne grude«. Med drobne vesti bomo dodali tudi vesti iz naših tovarn in rudnikov ter dejavnosti naših delavskih svetov, posebno kulturno rubriko ter še nekaj drugih zanimivosti.

Med letom se je izoblikovalo tudi nekaj načelnih misli in pripomb naših naročnikov, katere smo dolžni pojasniti.

Najpro: nekateri naročniki nas vprašujejo, zakaj ne odgovarjamo na razna podtikavanja in obrekovanja nove Jugoslavije, ki jih srečujemo v raznih FLRJ sovražnih publikacijah v tujini.

Da takoj povemo, ne bomo odgovarjali: Zakaj? Zato, ker teh nekaj izkoreninjenih ljudi, ki se v tujini ukvarjajo s sovražno propagando proti FLRJ, nič ne pomeni. Ali morejo izpremeniti resnico o Jugoslaviji? Ne morejo! »Vsa Jugoslavija

je eno samo veliko gradbišče,« je izjavil oktobra lanskega leta šef belgijske parlamentarne delegacije, ki je obiskala FLRJ. Da te izgubljene ljudi peče napredek, ki ga na vseh toriščih družbene dejavnosti dosegajo delovni ljudje v novi Jugoslaviji, je razumljivo. Prepričani pa smo, da se strinjate z nami, da ne bomo odgovarjali. Škoda časa in papirja.

Nekateri naročniki pa pravijo, da »Rodna gruda« preveč upošteva želje določenega števila naših naročnikov, ker večkrat objavljamo razne prispevke, ki upoštevaajo njihovo versko prepričanje.

Mnenja smo, da je naše ravnanje pravilno. »Rodna gruda« je organ Slovenske izseljenske matice, ki mora imeti pravilen odnos do vseh poštenih izseljencev, brez ozira na njihovo versko prepričanje, ki imajo radi svojo rojstno domovino, ne samo zato, ker so se v njej rodili, temveč tudi zato, ker je nova Jugoslavija napredna dežela, zato ker so ponosni nanjo in se trudijo, da bi jo povsod dostojno zastopali in utrjevali njen ugled v svetu.

Razumljivo je, da so nam zavedni rojaki in rojakinje še posebej pri srcu. Toda naši Slovenski izseljenski matici je pri srcu tudi sleherna slovenska izseljenska mati, ki uči svojega otroka materin jezik, jezik naprednega naroda, draga nam je naša izseljenska mladina, ki se zaveda, da so bili njeni starši, sinovi in hčere slovenskih planin zavedni, ponosni Slovenci in Jugoslovani.

Nedvomno je tudi tako stališče Slovenske izseljenske matice in »Rodne grude« pravilno.

V FLRJ je danes na sto tisoče nameščencev, pa tudi delavcev v službi naše socialistične skupnosti, v naših samoupravnih organih, ki hodijo k maši, pa pri nas nikomur niti na misel ne pride, da bi jim očital njihovo versko prepričanje. Za nas je glavno, da so pošteni državljani FLRJ, da se po svojih močeh trudijo, da bi kar najpeč do-prinesli k naši skupni blaginji. Njihovo versko prepričanje je njihova osebna stvar in pravica, zajamčena v naši ustavi. To je politika maršala Tita, politika bratstva in enotnosti naših narodov, resnična delavska politika, ki jih v njihovem lastnem interesu navaja k enotnosti. Saj je stara resnica, da delovnim ljudem le tisti želi dobro, ki jim želi, da bi bili enotni.

Kajne, dragi rojaki, da se razumemo? Bodimo povsod nosilci blagovesti jugoslovanskih narodov, nosilci prijateljstva in sporazumevanja med narodi.

Nekatere naše rojake iz ZDA nekoliko moti, ker v »Rodni grudi« objavljamo vesti iz njihovega prosvetnega in društvenega življenja, ki jih sicer objavljajo njihovi izseljenski časopisi. Naše cenjene naročnike v ZDA prosimo, da upoštevajo, da je naloga »Rodne grude«, da medsebojno seznanja z njihovim delom in življenjem rojake v vseh deželah, v katerih prebivajo.

Slovenska izseljenska matica in uredništvo »Rodne grude« vam želita mnogo zdravja, sreče in poslovnih uspehov v novem letu 1960, ter vas prosi, da ji tudi v tem letu pridobite čim več novih naročnikov in sotrudnikov.

TOMO BREJC

Naši delavci dobro gospodarijo

Z zakonom o delitvi celotnega dohodka so dobili naši delovni kolektivi nov delovni polet, ki ustvarja naravnost presenetljive gospodarske uspehe, zlasti kar se tiče povečanja proizvodnje.

Odbor za družbena sredstva Ljudske skupščine Ljudske republike Slovenije je pred kratkim izdal zanimivo, z mnogimi statističnimi podatki dokumentirano poročilo, iz katerega je razvidno, kako prav je imela oblast nove Jugoslavije, da je zaupala vodstvo svojih tovarn in rudnikov delavcem. Lahko bi naštel dolgo vrsto

delovnih kolektivov, ki so spoznali in pravilno ocenili povezanost svojih interesov ter interesov občinske skupnosti.

Tako je n. pr. tovarna »Konus« v Slovenskih Konjicah prispevala skupno 11 milijonov dinarjev za občinsko pekarno, gospodinjski servis, šolo, cesto, vodovod, otroški vrtec in zdravstveni dom.

Bombažna predilnica in tkalnica v Trziču je prispevala 4,3 milijona dinarjev za stanovanjsko skupnost.

Predilnica Litija je dala 3,9 milijona dinarjev za vodovod, otroški vrtec in zdravstveni dom.

Tovarna celuloze in papirja Videm-Krško je dala 32 milijonov občini za komunalno dejavnost in bolnišnici v Brežicah.

Tovarna dušika Ruše je iz svojih sredstev zgradila telovadnico za nad 17 milijonov dinarjev in adaptirala kulturni dom za skoraj šest milijonov, kar predstavlja skupno 40% vseh porabljenih sredstev sklada tega podjetja v letu 1958.

Jeseniška železarna je iz sklada skupne porabe dala občinskemu stanovanjskemu skladu 192 milijonov dinarjev posojila, razen tega pa še dotacij temu skladu 49 milijonov, občinskemu odboru za komunalna dela 13 milijonov in za prosveto in šport 7 milijonov. Skupno je torej jeseniška železarna dala občini 192 milijonov dinarjev posojila in 69 milijonov dotacij.

Iz tega je razvidno, da delovni kolektivi ne le dobro gospodarijo v lastnem podjetju, temveč tudi vedno bolj razumejo potrebe občin in jim vsestransko pomagajo.

Slovenska izseljenska matica v Ljubljani razpisuje za šolsko leto 1960/61 za otroke naših rojakov več štipendij za študij glasbe, filozofije in zgodovine. Za podrobnejša pojasnila se obrnite na Slovensko izseljensko matico, Ljubljana.

Cankarjeva 1/II

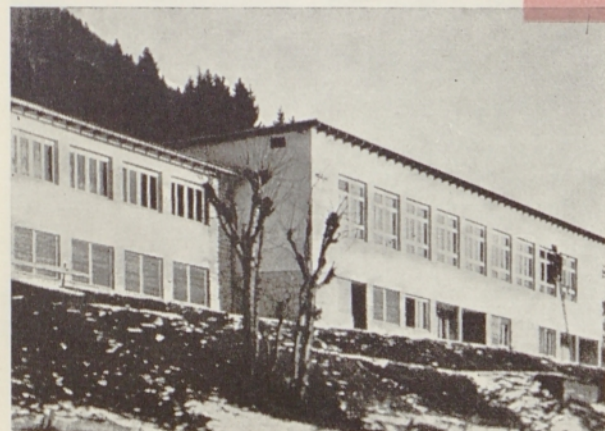
Zgoraj: Takšna so bila delavska stanovanja na Jesenicah pred vojno. Na desni: Ena današnjih slik z Jesenic

Zdaj ni več treba hoditi ure daleč v šolo. Tudi v manjših krajih so bile zgrajene sodobne šole. Na levi spodaj nova šola v Dražgošah, zgoraj pa v Osilnici ob Kolpi

Spodaj nova šola na Vrhu Treh kraljev pri Logatcu

Podpredsednik vlade LRS Viktor Appelj:

Velik napredek kmetijstva v Sloveniji na vseh področjih

Lani smo v »Rodni grudi« že pisali, kako velik uspeh je doseglo jugoslovansko kmetijstvo, ko za potrebe preskrbe prebivalstva že lahko proizvajajo toliko žita, da ga ne bo treba več uvažati, razen če bi prišlo do kakšnih izjemno slabih letin. Seveda so uspehi na področju proizvodnje žita za celotno jugoslovansko gospodarstvo najvažnejši, vendar še daleč niso edini. Podobne uspehe ugotavljamo lahko v našem kmetijstvu nasploh.

Tudi v Sloveniji je v povojnih letih dosežen velik napredek v kmetijstvu. Ta napredek lahko ocenjujemo po treh vidikih, in sicer: Prvič s stališča, kako se povečujejo proizvodjalna sredstva, ki so osnova za napredek kmetijske proizvodnje oziroma kmetijstva sploh. Če ocenjujemo napredek slovenskega kmetijstva s tega stališča, ne bo odveč, če navedemo nekaj števil.

V letu 1959 smo porabili 8.000 ton umetnih gnojil ali 14 kg na hektar, leta 1948 10.372 ton, leta 1952 že 22.675 ton in leta 1959 že 95.000 ton ali 169 kg na hektar. Leta 1959 smo imeli 40 traktorjev, leta 1951 95, leta 1958 1.250 in leta 1959 1.850 traktorjev s 4.6 priključka na posamezni traktor. Kombajnov pred vojno sploh nismo imeli, leta 1952 pa že 62. Tudi motornih škropilnic naše kmetijstvo pred vojno ni imelo, v letu 1959 pa že 1.450.

Vrednost vse mehanizacije, s katero razpolaga slovensko kmetijstvo, cenimo na več kakor 20 milijard dinarjev. Seveda ta mehanizacija še ne dosega tehnike nekaterih drugih razvitih držav, pa že omogoča uvajanje modernih oblik gospodarjenja v kmetijstvu in vse večje izločanje naravnih vplivov na kmetijsko proizvodnjo. Predvsem pa omogoča nastajanje modernih kmetijskih obratov, posestev in združnih gospodarstev. S tem je dana možnost modernizacije kmetijstva sploh, omogočena pa je tudi višja produktivnost dela, s tem pa tudi večje plače za delo v kmetijstvu.

S stališča dejansko doseženih uspehov v sami proizvodnji, v njenem obsegu in kakovosti proizvodov lahko ugotovimo, da je bila v letu 1958

celokupna kmetijska proizvodnja v Sloveniji za 42 odstotkov višja od povprečne proizvodnje v letih 1950—1959. Da bi imel bralec lažji vpogled, kako se je gibal proizvodnja oziroma pridelki važnejših kultur, navajamo nekaj primerov: Pri pšenici je dosegel v letu 1959 privatni sektor pridelok 14.5 metrskega stota na hektar, kmetijska posestva pa so pridelala v tem času 25.2 metrskega stota na hektar. Koruze je pridelal privatni sektor (zasebni kmetje) 23.7, kmetijska posestva pa 52 metrskih stotov na hektar. Krompirja zasebni kmetje 154, kmetijska posestva pa 210 metrskih stotov na hektar. Zasebni kmetje dosegajo mlečnost krav s 1.500 l mleka na leto, kmetijska posestva pa 2.900 litrov.

Iz navedenih primerov je jasno razviden napredek družbenega sektorja kmetijstva, medtem ko je v privatnem kmetijskem sektorju, kjer obdeluje kmet zemljo še s preprostimi sredstvi, proizvodnja na hektar le nekoliko višja kakor pred vojno.

Napredek pa lahko ugotovimo tudi v zvezi z važnimi družbenimi in socialnimi spremembami, ki polagoma odpravljajo razdrobljenost privatnega kmetijskega lastništva in dejansko vodijo k modernemu razvoju v našem kmetijstvu. Čedalje večja mehanizacija in modernizacija kmetijstva in z njima doseženi uspehi seveda vplivajo na družbene odnose na vasi. Znano je namreč, da smo v prvih letih po vojni poskušali s pomočjo kmetijskih delovnih zadrug z vso silo

Na državnem posestvu na Ajševici pri Novi Gorici kakor drugod na večjih posestvih že nad eno leto molzejo krave s stroji

Prvega novembra lanskega leta je v Zalogu pri Ljubljani začela delati nova moderna klaavnica, ki bo z mesom in mesnimi izdelki zalagala kraje v osrednji Sloveniji in v Primorju. Klaavnica je zgrajena tako, da so v njej izkoriščene ose najnovejše izkušnje klaavniške industrije v svetu. V klaavnici je 32 hladilnih prostorov, v katerih hlade meso od + 6 do - 38° C. Vse zaposleno osebje se mora ob prihodu na delo okopati in preobleči v drugo, svežo obleko. Zraven klaavniškega oddelka so še oddelki za poltrajne salame, za konzerve in trajnejše salame. V novi klaavnici bodo na leto zaklali in predelali okrog 25.000 odraslih goved, 18.000 telet in 100.000 prašičev. — Slika kaže sprednji del klaavnice

uvajati na vasi napredne kmetijske obrate. Toda to nam ni uspelo niti nam ni moglo uspeti, ker take organizacije niso ustrezale niti razpoloženu niti miselnosti naših kmetov niti niso bila na razpolago potrebna sredstva za proizvodnjo kakor kmetijski stroji, traktorji, kombajni in podobno.

Ker pa je zdaj na razpolago precej več teh strojev pa tudi dovolj umetnih gnojil, škropiv in podobno in ker smo v kmetijstvu že dejansko dosegli na vseh področjih velike proizvodne uspehe, so se močno utrdila državna in združna kmetijska posestva (družbeni sektor). A tudi privatni proizvajalec se je sam prepričal, da je gospodarsko zanj veliko boljše, če se povezuje z združnimi organizacijami in tako dosega večjo proizvodnjo in s tem tudi več sredstev za svoje preživljanje.

Tako se privatni kmetovalec na temelju svojih izkušenj lahko prostovoljno izreče za proizvodno sodelovanje z zadrugo, kar je v celoti

v skladu z našim demokratičnim družbenim sistemom. Zaradi tega smo v Sloveniji v letošnji jeseni sklenili proizvodne pogodbe s privatnimi kmeti že na površini 30.000 ha, od tega za pšenico na 10.500 ha, za krompir na 2.670 ha, za industrijske rastline na 5.400 ha in na 11.650 ha travnikov. Na temelju pogodb s kmetijskimi združbami pa pitajo kmetovalci 24.000 goved in 140.000 prašičev.

Za zaključek lahko ugotovimo, da bo taka pot splošnega napredka vseh sektorjev v kmetijstvu in krepite družbene vloge v proizvodnji, kakor je zgoraj na kratko opisana, omogočila, da bomo v Sloveniji uspešno izvedli načrte, ki predvidevajo, da bo kmetijska proizvodnja leta 1961 za 72 odstotkov večja kakor je bila leta 1956.

V svojem in v imenu svojih sodelavcev izkriščam to priložnost in želim — čeprav malo pozno — vsem rojakom in prijateljem FLR Jugoslavije ter naročnikom »Rodne grude« srečno novo leto 1960!

Nedaleč od Domžal, v Črnelem, so julija lani dogradili eno največjih pitališč za teleta pri nas. V njem bodo v enem letu spitali za »baby beef« do teže 450 kg okrog 3000 telet

Nekaj pojasnil o vprašanju državljanstva, o potnih listih in o stiku naših rojakov z jugoslovanskimi predstavništvi

Večkrat se zgodi, da našim rojakom v tujini, zlasti tistim, ki so tam že iz časa pred drugo svetovno vojno in ki živijo bolj oddaljeno od večjih središč, ni kaj jasno v zvezi z njihovim državljanstvom in potnimi listi. Take nejasnosti se zlasti pojavljajo pri tistih, ki so se svoječasnno izselili v tujino iz naših primorskih krajev, ki so do konca druge svetovne vojne spadali pod Italijo. Zato vam želimo dati v tem kratkem članku nekaj osnovnih pojasnil.

Tako kot vsaka druga država, ima tudi FLR Jugoslavija svoje predpise o državljanstvu. To je zakon o državljanstvu FLR Jugoslavije, objavljen v Uradnem listu FLRJ 5. junija 1946, št. 54, ki pa je bil glede na kasneje sklenjene mirovne pogodbe in nekatere druge razloge v naslednjih letih še nekolikokrat dopolnjen.

Osnovno načelo tega zakona je, da so državljani FLR Jugoslavije vsi tisti, ki so imeli državljanstvo bivše Jugoslavije na dan 28. avgusta 1945. Državljanstvo FLR Jugoslavije dobivajo avtomatično po teh predpisih zakonski otroci roditeljev, ki sta jugoslovanska državljana. Ne mislimo tukaj naštevati nekaterih specialnih primerov, ki se lahko pojavljajo, na primer pri otrocih iz zakonov, kjer sta roditelja različnega državljanstva, pri nezakonskih otrocih, pri otrocih razvezanih zakoncev in podobno. Pojasnila v takih bolj zapletenih primerih lahko dobi vsak rojak pri najbližjem diplomatskem ali konzularnem predstavništvu FLR Jugoslavije.

Vsak državljani FLR Jugoslavije, ki je trajno nastanjen v tujini, je dolžan poskrbeti zato, da je registriran pri najbližjem diplomatskem oziroma konzularnem predstavništvu FLR Jugoslavije, ki je pristojno za kraj njegovega bivališča. V praksi je namreč nastalo mnogo nejasnosti ravno zaradi tega, ker naši rojaki tega predpisa niso vedno upoštevali ali pa poznali. To pa je lahko povzročalo kasneje ob raznih dediščinah ali drugih uradnih postopkih nejasnosti in zavlekle rešitve dotične zadeve. S tem v zvezi je opozoriti tudi na določbo člena 15 omenjenega zakona, da lahko državljani FLR Jugoslavije izgubi državljanstvo, ako stalno živi v inozemstvu, pa v času petnajstih let po doseženem osemnajstem letu (polnoletnost) ne izpolnjuje nikake javne obveznosti nasproti FLR Jugoslaviji. Nadaljnji pogoj za tako izredno izgubo državljanstva pa je, da se dotični v zadnjih petih letih ni evidentiral pri predstavništvu FLR Jugoslavije v inozemstvu, ali se ni pisмено prijavil

Državnemu sekretariatu za notranje zadeve FLR Jugoslavije. Ta predpis predstavništva FLR Jugoslavije v inozemstvu v praksi tolmačijo precej liberalno, vendar je naravno, da se mora državljani v tujini od časa do časa javiti svojemu predstavništvu, če ne drugače, vsaj takrat, ko prosi za podaljšanje svojega potnega lista.

Precej nejasnosti je bilo v zvezi z državljanstvom oseb, ki izhajajo iz primorskih krajev, ki so bili na podlagi mirovne pogodbe z Italijo priključeni Jugoslaviji. Za tiste, ki so na dan 10. junija 1940 stalno bivali na tem področju, je določila mirovna pogodba, da pridobijo avtomatsko državljanstvo FLR Jugoslavije, kolikor niso v posebno za to določenem času optirali za Italijo in se v posledici tega v večini primerov tudi izselili v Italijo. To načelo avtomatične pridobitve državljanstva FLR Jugoslavije pri Primorcih ni veljalo za primorske rojake, ki so na dan 10. junija 1940 bivali v inozemstvu. Pač pa je določil člen 36 B prej navedenega zakona, da so imele tudi osebe, ki so se pred 10. junijem 1940 izselile iz priključenih (primorskih) krajev in ki po narodnosti pripadajo enemu izmed narodov Jugoslavije, pravico izjaviti do 30. junija 1948, da vstopajo v državljanstvo FLR Jugoslavije. Tisti primorski rojak, ki tega v tem času ni storil, je tedaj zadržal prejšnje državljanstvo, v večini primerov italijansko. Ako tedaj taka oseba želi priti na obisk v Jugoslavijo, mora na jugoslovansko predstavništvo priti s potnim listom države, katere državljani je in prositi za vizo. Jugoslovanska predstavništva pa prošnje za vize rešujejo zelo širokogrudno, kar dokazuje vedno večje število naših rojakov, ki zlasti v poletnih mesecih obiskujejo domovino. Tako je samo Slovenijo leta 1958 obiskalo po približnih podatkih 2200 naših rojakov iz tujine. Med temi so seveda tudi taki, ki so jugoslovanski državljani, pri katerih skušajo predstavništva FLR Jugoslavije prav tako v široki meri omogočiti stik z domovino. Kdor mi državljani FLR Jugoslavije, pa to želi postati, mora vložiti prošnjo za pridobitev državljanstva FLR Jugoslavije z naturalizacijo. Za osebe, ki pripadajo enemu izmed narodov Jugoslavije, zakon predvideva mnogo milejše pogoje, kot za druge. Prošnje se vlagajo pri najbližjem diplomatskem oziroma konzularnem predstavništvu FLR Jugoslavije, kjer se dobijo tudi vsa pojasnila.

Glede na precejšnje število narodnostno mešanih zakonov med našimi rojaki v tujini je tre-

ba opozoriti še na načelo, da tuja državljanica s poroko z jugoslovanskim državljanom ne pridobi avtomatično jugoslovanskega državljanstva, prav tako ga pa tudi po predpisih FLR Jugoslavije državljanica FLR Jugoslavije avtomatično ne izgubi, ako se poroči s tujim državljanom. Ta predpis ima predvsem namen, da ne prihaja do primerov, da ima kaka oseba dvojno državljanstvo (predpisi raznih držav o državljanstvu žal niso enotni), na drugi strani pa je namen teh predpisov onemogočiti zlasti take primere, da ostane državljanica FLR Jugoslavije, ki se je poročila s tujcem, brez državljanstva.

To naštevaje seveda ni izčrpano in so v praksi možni najrazličnejši primeri. Jasno pa je iz gornjega načela, da se državljanstvo FLR Jugoslavije z izjemo z rojstvom ne more danes pridobivati niti izgubljati avtomatično.

Kar se tiče potovanja v domovino, so te možnosti — kot smo že omenili — široko dane tako tistim rojakom, ki imajo tuje potne liste, kakor tudi tistim, ki imajo državljanstvo FLR Jugoslavije. Priporočamo našim rojakom, da se v večji meri in z zaupanjem obračajo na jugoslovanska diplomatska oziroma konzularna predstavništva, ki bodo rada dajala potrebna pojasnila in ob potrebi skrbela za to, da se razne prošnje naših rojakov v zvezi z urejevanjem vprašanja državljanstva in drugih zadev v domovini rešujejo čimbolj hitro in po možnosti ugodno — seveda v okviru veljavnih predpisov.

Branko Zužek

Večer v snegu

*Slabotno šinil sončni je odsev
čez zasneženo, zmrznjeno ravan.
V večeru zlatem nad slemeni hiš
po tihem je ugasnil zimski dan.*

*Kristalno zvezde sijejo z neba.
Mraz in tišina. In potem luči
iz nizkih oken drobno mežikaje
obsvetijo osamljene gazi.*

*Strmim na vas, na bela, bela polja;
kako visok zapal je sneg to zimo!
In skozi dušo gre mi kot nasmeh
mladosti čas, ki je že davno mimo...*

Gorenjska domačija

Nad Tržičem se je utrgal zemeljski plaz

Naš delavski Tržič je v decembru doživel težko nesrečo. Nad cesto med Pristavo in Tržičem se je utrgal ogromen zemeljski plaz in začel počasi drseti v dolino. Med potjo je vse rušil in podiral. Najprej se je porušila apnenica med Pristavo in Tržičem. Kmalu potem se je sesedla, kakor da bi bila papirnata igračka, tudi hiša pod apnenico. Cesto med Tržičem in Pristavo je popolnoma odneslo. Pogled je bil tu grozoten. Tam, kjer je bila prej cesta, je bil zdaj kup zemeljske gnote nekaj metrov visok in nad štiri-deset metrov širok, ki se je premikal kakor ogromna žival in lezel navzdol proti strugi Bistrice. Prvi hiši, ki se je porušila, so kmalu sledile še druge v bližini. Grozila je nevarnost, da zemeljski plaz zasuje rečno strugo, kar bi povzročilo poplavo naselja Preske ter objektov podjetja LIP in tovarne čevljev Peko v Tržiču.

Organiziran je bil poseben štab, ki je vodil reševalna dela. Nad šest sto članov vojske, ljudske milice in gasilcev je pomagalo reševati ljudi in najpotrebnejše od njihovega imetja iz hiš, ki so se podirale. Pod strokovnim vodstvom so z buldozerji hiteli kopat novo strugo Bistrici, da bi preprečili poplavljenje Preske in tovarniških objektov. To je bila res prava bitka s skrivnostnimi silami narave. Minerski vod jugoslovanske ljudske armade je z eksplozijami min izkrčil reki ozko pot skozi živo gibajoči se plaz. Šele po nekaj dneh se je zemlja umirila. Toda v okoliške hiše, ki jih plaz ni podrl, se ljudje še ne smejo vseliti.

Za ljudi, ki so jim bili domovi porušeni ali so jih zaradi nevarnosti morali zapustiti, po vsej deželi zbirajo sredstva za pomoč. Med prvimi so v ta sklad prispevale tovarne in organizacije iz Tržiča. Upravni odbor tržiške predilnice in tkalnice je sklenil, da bo brezdomcem dal na razpolago nove stanovanjske bloke.

Jugoslovanski konzul Meho Grebović govori na proslavi državnega praznika v Jugoslovanskem domu v Aleksandriji

Ob Dnevu republike v Merlebachu

Jugoslovanski izseljenci, ki delajo v rudarskih revirjih v okrožju Moselle v Franciji, so tudi letos lepo proslavili naš državni praznik 29. november.

Proslava je bila v dvorani Bolay v Merlebachu, ki je bila polno zasedena. Od vsepovsod so se zbrali naši rudarji, člani društev iz Jeanne d' Arc. pevskega zbora »Sava« iz Merlebacha, ter pevskih zborov »Slavček« in »Triglav« iz Freyminga. Med povabljenimi gosti je bil tudi zastopnik mestne občine g. Hell ter jugoslovanski generalni konzul in konzul iz Strasbourg s spremstvom.

V uvodu je navzoče pozdravil predsednik jugoslovanskega rudarskega pevskega zbora »Sava« iz Merlebacha, ki je organiziral to lepo prireditev, nato pa je pevski zbor tega društva zapel obe državni himni.

Jugoslovanski generalni konzul iz Strasbourg je sporočil tople pozdrave domovine in jugoslovanske vlade ter naglasil željo po skupnem sodelovanju jugoslovanske in francoske vlade. Čestital je našim društvom k uspešnemu delu ter jim zaželel tudi v bodoče še novih uspehov.

Mala Slovenka mu je izročila šopek cvetja. Prav tako je prejel šopek tudi zastopnik občine iz Merlebacha, ki je v globoko občutenih besedah naglasil skupno delo in tesno tovarištvo med Jugoslovani in francoskimi domačini.

Pevski zbor »Slavček« je z velikim zanosom zapel tri jugoslovanske narodne pesmi in požel zaslužen aplavz. Prav tako so navzoče navdušili tudi izvajalci točk, ki so sledile: Mali glasbeni orkester (harmonika in kitara), kjer se je zlasti izkazal mladi Karli Škruba. Posebno navdušen je bil nastop pevskega zbora »Triglav«, kjer so bili pevci oblečeni v naše narodne noše ter nastop novoustanovljenega moškega pevskega zbora iz Cité Jeanne d'Arc, ki je pod odličnim vodstvom zapel tri narodne pesmi. Vse pevske točke so bile zelo dobro izvedene. Globoko v srce je vsem segla tudi zaključna recitacija male članice društva »Sava«.

Proslava državnega praznika 29. novembra

v Jugoslovanskem domu
v Aleksandriji

Od leta 1946 je najpomembnejša vsakoletna rodoljubna manifestacija v naši naselbini proslava Dneva republike 29. novembra. Danes ko vežejo tako tesne prijateljske vezi Jugoslavijo z Združenno arabsko republiko, je praznovanje tega praznika še pomembnejše za naše ljudi, ki živijo v tej prijateljski deželi. Ne smemo pozabiti, da je bila naša naselbina med zadnjo vojno in takoj po vojni tako rekoč obkoljena od četnikov, ustašev in drugih protinarodnih elementov, ki so si na vse načine prizadevali, da razbijejo in uničijo enotnost naših ljudi. To jim pa ni uspelo niti tedaj, ko so ob podpori Farukovega režima začeli preganjati in zapirati naše zavedne rodoljube.

Okrašeni prostori Jugoslovanskega doma, ki je postal tako priljubljeno zbirališče vse naše naselbine, so bili ob proslavi zasedeni do zadnjega kotička. Jugoslovansko poslaništvo je zastopal konzul Meho Grebović. Ko so izzveneli zvoki jugoslovanske državne himne, je navzoče pozdravil predsednik doma Josip Zibilič, ki je spregovoril o stoletnih prizadevanjih jugoslovanskih narodov za svojo svobodo, o zmagoviti borbi naših narodov v drugi svetovni vojni pod vodstvom maršala Tita ter o velikih uspehih, ki jih je v povojni izgradnji dosegla nova Jugoslavija.

Za njim je jugoslovanski konzul naglasil velik pomen 29. novembra za naše narode in še posebej za naše ljudi, ki živijo izven meja svoje domovine ter o prijateljstvu med obema našima deželama. Prisotni so oba govornika nagradili s toplim odbravanjem. S proslave je bila odposlana brzojavka s pozdravi in čestitkami predsedniku Jugoslavije maršalu Titu.

Res veselo in živahno je bilo ta dan v prostorih Jugoslovanskega doma. Nekateri so se pomenkovali o razvoju in napredku v novi Jugoslaviji, drugi spet o svojem rojstnem kraju, ob neki mizi sta dve starejši ženi razpletali načrt, kako se bosta v prihodnjem letu skupaj vrnili v domači kraj. Okrog prizadevne neumorne Olgice Gorkičeve se je zbral pevski zbor in zapel partizanske in narodne pesmi, mladina pa se je prepustila plesu in zabavi. Konzul M. Grebović s soprogo je hodil od skupine do skupine in za vsakega našel toplo besedo. Slovenci, Hrvati, Srbi in Makedonci, prežeti z isto mislijo bratstva in enotnosti, so bili zbrani v tem pravem resničnem kotičku domovine na žarkih afriških tleh — na tleh bratske Združene arabske republike.

Pontičela

Prtoč pod Ratitovcem (foto Tone Mlakar)

IZ DNI NAŠE BORBE ZA SVOBODO

Tone Seliškar

Mati

*Pogrezamo se v temno noč.
Tišina...*

*Le šum stopinj gre z nami
in šepet gozdov.*

*Tako je nam,
kot da se vračamo domov,
in zdi se mi,*

*ko legamo na tla,
da nam vsem posteljo
preljuba mati
mehko, mehko rahlja...*

*In čutimo jo vsepovsod,
kot da nas boža njena dlan,
ponoči, zjutraj in čez dan
in da brez nje
bi vsi, prav vsi
zgoreli v težke dni.*

*Pogrezamo se v temno noč.
Tišina...*

*Nad nami ljubljeno srce
odpira mati — domovina.*

Tomó Brejč:

Zgodba iz predpustnih dni

Kako so blicarski fantje šrango postavljali

Po mnogih slovenskih krajih — zlasti po vaseh je še danes v navadi, da domači fantje postavijo šrango ženinu iz sosednje vasi, kadar vozi balo svoje neveste. Ta navada je v glavnem povsod ista, le tu in tam se še bolj dosledno držijo starih običajev, ki so podrobneje povezani z glavnim dogdomkom, t. j. s postavljanjem šrange.

Tako je od pamtiveka tudi v vasi Blica. Če se nevesta moži v drugo vas, mora ženin plačati zanjo najmanj toliko, kolikor je potrebno za plačilo godcem za glavni fantovski ples na predpustni torek. Če ženin tega ne stori, kar pa se ni zgodilo, kar svet pomni, ker bi bila za nevesto velika sramota, če bi imela tako skopuškega ženina — nevestina bala ne more iz vasi. Ob takih priložnostih vaški fantje zaprejo cesto iz vasi z lepo belo ranto, ki jo položijo počez čez cesto na dva v tla zabita kola, na vsaki strani ceste pa stoji še majhen mlaj, okrašen s trakovi in zastavicami. Šrango postavijo takoj, čim se ženin s svatovsko okrašenimi konji pojavi v vasi, da odpelje nevestino balo in potem čakajo večkrat po ves dan, preden pride ženin pred šrango na pogajanja. Zgodi se včasih, da ženin s svojimi drugovi nalašč zavlačuje odhod iz vasi, da bi se čimbolje pripravil na pogajanja z vaškimi fanti. To namreč ni tako lahko, zlasti, če gre za bogatega ženina, ki že v naprej ve, da bodo domačini zahtevali visoko odpravnino. Taka pogajanja zahtevajo tako od domačina kot od ženina namazan jezik in mnogo prisotnosti duha. Da je to res, naj vam pove naslednja resnična zgodbica, ki je blicovske fante osramotila tako, da potem več let v sosednjih vaseh niso imeli prave veljave.

To pa se je zgodilo takole: Domačini so imeli opraviti z bogatim skopuškim ženinom, ki je prišel po balo že na vse zgodaj zjutraj in se je potem ves dan posvetoval s svojimi ljudmi, kako bi vaše fante prelisičil. Ti so čakali in čakali pred okrašeno ranto, pa malo pili in se ga navsezadnje vsi skupaj pošteno nalezli.

Šele v mraku je prišel ženin pred šrango in se začel pogajati. Domačinom se je zdelo, da sta ženin in njegov drug popolnoma pijana. Krohotala sta se na vse grlo, se majala gor in dol ob šrangi in blebetala stvari, ki niso bile v nobeni zvezi s pogajanja za odkupnino. Domači fantje so se zbrali okrog svojega starešine in zbijali šale o ženinu, nevestini bali in podobno, pa je, kar takole mimogrede, ženin voditelju domačinov preko šrange ponudil cigaro. Ta, ki se je bil med dolgim čakanjem že tudi sam precej napil, je cigaro sprejel. Tedaj pa se je izkazalo, da ženin ni bil pijan, temveč popolnoma trezen. Slovesno je namreč izjavil, naj domačini šrango takoj odstranijo in pustijo balo iz vasi, ker so svoje že dobili...

Po starem običaju namreč domači fantje ne smejo sprejeti od ženina najmanjše stvari, dokler se niso pogodili za odškodnino. Ker je vodja domačinov to pot vzel od ženina cigaro, še preden so se pogodili, so bili s tem domačini odpravljeni. Ranta je zletela pod cesto, ženin pa se je vriskajoč odpeljal naprej.

Vest o tej sramoti vaških fantov je celo stare očance tako zapekla, da so skočili iz svojih zapečkov in se najprvo togotno izkašljali nad domačimi sinovi, če so bili zraven pri tej polomiji. potem pa so jo mahnali v gostilno, v kateri so gospodarji že tolkli s pestjo po mizah in znova pribijali, da se kaj takega nikoli ni zgodilo, ko so oni fantovali in da so dandanes ta mladi zanič. Potem pa so se znesli še nad ženinom, to gnido goljufivo, skopuško in lačno njihovega kruha. Složno so ugotovili, da se je na nemaren in nemožat način poslužil grde zvijače, da bi brez odkupnine odpeljal nevestino balo iz vasi, namesto da bi se, kot se spodobi ženinu, ki nekaj da nase, pogodil z domačimi fanti za primerno odškodnino in jo izplačal kot se spodobi.

Toda vse zabavljanje čez ženina ni nič pomagalo in blicarski fantje so še mnogo let potem trpeli zavoljo te zgodbe, ki se jih je držala, vsem na obeh, kakor nerodno prišita krpa na suknjiču. Še dandanes je po vaseh okrog Blice navada, da pravijo kakšnemu nerodnežu, »pripraviljaš se, kakor Blicarji, ko šrango postavljajo«.

Svetujem slehernemu popotniku, ki pride v Blico in pozna to zgodbo, naj v lastnem interesu previdno molči, ker o njej v tej vasi še danes ni preveč varno govoriti.

Iz previdnosti tudi jaz nisem povedal pravo ime vasi, katere vaščani so sicer znani kot prijazni in gostoljubni, da ne bi, če me pot slučajno zanese vanjo, blicarski fantje še mene premlatili.

POZDRAVI IZ LJUBLJANE

Na uradu Slovenske izseljenske matice smo si nedavno prav krepko stisnili roke z rojakom Tonetom Gregoričem iz Calumeta, Michigan. Povedal nam je, da se je odločil, da preživi večer svojega življenja v starem kraju. Rojak Gregorič je doma iz Grobelj pri Šentjerneju na Dolenjskem. V Novem mestu se je izučil za krojača pri mojstru Mikoliču, potem pa je šel v Ameriko, kjer je po mnogih težkih preizkušnjah sam postal krojaški mojster. Nad pet desetletij je daleč od domačega kraja urezoval in krojil obleke in v tem času le malo pomislil nase. Niti domačega ognjišča si ni utegnil ustvariti. Sam pravi o tem, da je bilo v začetku življenje tako težko in zaslužek tako slab, da je še sam komaj nini, kaj šele, da bi imel še ženo. No in potem pa menda na te reči več ni utegnil dosti misliti. Zdaj se bo v domačem kraju oddahnil za vsa leta nazaj in odpočil. Je še kar fejest fant in ko smo ga vprašali, če bo ostal sam, nam je samo pomežiknil. Torej, če bo katero pravo srečal, se bošta gotovo zmenila. Iz srca mu želimo vso srečo pri tem!

Preden se je odpeljal k sorodnikom na Dolenjsko, kamor je bil povabljen na kolone, nam je še naročil, da naj sporočimo prav lepe pozdrave vsem njegovim prijateljem in znancem iz New Smyrna Beach, Fl., predvsem Antonu Černetu in gostilničarju Johnu Hojanu, v Clevelandu pa Johnu Kramarju, Franku Jazbecu in vsem drugim znancem.

Prisrčne pozdrave vsem številnim prijateljem in znancem iz Ely, Minn. pošilja iz starega kraja tudi rojak Louis Prijatelj, ki je pred dvema mesecema pripotoval v rojstno domovino in pravi, da misli kar precej časa ostati pri nas.

Tega smo seveda prav veseli in mu želimo, da bi se prav dobro imel. Ko se je nedavno oglašil pri nas na Izseljenski matici, smo ugotovili, da je še čisto takšen fejest fant, kakor je bil pred štirimi leti, ko se je ob svojem obisku v starem kraju povzpel na našega najvišjega gorskega očaka — na Triglav. Povedal nam je, da bo tega svojega starega prijatelja spomladi spet obiskal in če bo šlo, bo še sestro, s katero zdaj skupaj živita v Sodražici, vzela s seboj. Seveda bosta šla po bolj položni poti, kakor pa je hodil sam. Po govoricah smo tudi ugotovili, da je še čisto tak — ta pravi Ribničan — kakor je bil. Še to nam je naročil, da naj vsem njegovim prijateljem in znancem sporočimo njegov sedanji naslov, ki je: Sodražica 59. Prav vesel bo, če mu kaj pišete.

Skupni izlet članov KSKJ v domovino

V prejšnji številki smo že pisali o pripravah clevelandske federacije društev Slovenske narodne podporne jednote za velik skupni obisk domovine v letošnjem letu. Omenili smo tudi, da podobne skupne izlete pripravlja še več drugih ameriških slovenskih organizacij. Med temi tudi Kranjsko slovenska katoliška jednota iz Jolieta, katere člani bodo potovali na obisk starega kraja v štirih skupinah: dve z ladjo, dve pa z letalom. Prva skupina, ki bo potovala z ladjo, bo odpotovala iz ZDA 22. maja. Vodil jo bo glavni predsednik KSKJ John Germ. Druga skupina bo pa odpotovala z ladjo iz ZDA 11. junija. Izletnike, ki bodo potovali z letalom, bo vodil glavni tajnik organizacije Louis Železnikar. Prva skupina bo odpotovala 29. maja, druga pa 25. junija.

P O D O M A Č I

— Dan republike, 29. november, smo po domači deželi proslavili tudi s številnimi delovnimi zmagami. Nekatere vam bomo naštel:

— V Kranju je bil na odseku Bašelj—Kranj slovesno izročen namenu nov vodovod, ki so ga letos poleti pomagale graditi naše mladinske brigade. Ta dan je dobil Kranj tudi novo otroško dnevno zavetišče.

— V jeseniški železarni je začel obratovati nov obrat za izdelavo bele pločevine. To je zelo pomembna pridobitev, saj smo doslej belo pločevino, ki jo potrebujemo predvsem v živilski industriji, uvažali.

— 88 najbolj zaslužnih železarjev na Jesenicah je bilo odlikovanih.

— Delavsko prosvetno društvo v Mošnjah na Gorenjskem je ta dan izbralo za proslavo svoje desetletnice. Poleg kulturne prireditve so uredili lepo pregledno razstavo, ki je prikazala 10-letno delo društva in uspehe.

— V Metliki so izročili svojemu namenu nov zdravstveni dom.

— V Straži pri Novem mestu je bila zaključena gradnja obrata za izdelavo vezanih plošč mizarskega podjetja »Novoles«. Kjer so bili še pred šestimi meseci travniki, je danes nova moderno opremljena tovarna.

— V Limbušu pri Mariboru so odprli novo veliko žago in s tem zaključili prvi del gradnje sodobnega lesnega kombinata.

— Na Viru pri Domžalah je bila izročena namenu obnovljena tovarna za izdelavo sanitetnega materiala.

— V Pančevu v Srbiji so v veliki tovarni za izdelavo stekla zakurili novo peč za proizvodnjo stekla, ki se bo s tem povečala od dosedanjih 225.000 na 620.000 kvadratnih metrov stekla na leto.

— Za Dan republike so dovršili del velike jadranske ceste na odseku Kosovska Mitrovica—Vučitrn. Prihodnje leto bodo z gradnjo te ceste nadaljevali proti Prištini in Uroševcu.

— V Novem Knjaževcu v Srbiji je začela obratovati tovarna papirja in lepenke.

— V Peči so odprli tovarno usnja, v Prizrenu (Srbija) pa tovarno za izdelavo otroških čevljev.

— Rudarji v Banovićih v Bosni so izpolnili svoj letošnji proizvodni plan. Nakopali so v 11 mesecih 1,450.000 ton črnega premoga. Tudi rudarji v Kaknju so izpolnili svoj letošnji proizvodni plan dober mesec pred obvezanim rokom.

— V Bosanski Dubici so slovesno proslavili dograditev novega velikega mostu čez Uno.

— V Slavonski Požegi so odprli novo srednjo ekonomsko šolo. V Bjelovaru pa moderno kinematografsko dvorano.

Laško

Ratečanke

Rojak Anton Kink iz Homberga z bratom ob lanskem obisku v rojstnem kraju — Brestanici

D E Ž E L I

— Na Gmajni pri Smledniku bo kmalu zrasla nova tovarna, ki bo dala zaslužek številnim domačinom. Izdelovala bo kremenčeve zidakе in betonske izdelke »Siporeks«, ki so v gradbeništvu zelo iskani. Kremenčev pesek, ki ga bodo uporabljali za izdelavo, bodo kopali v okolici Rake in Smlednika.

— Lepo napreduje regulacija Mirne. Delavci so že na poti proti Tržišču, v Pijavicah pa dokončujejo z deli. Ko bo regulacija končana, se bo nevarnost poplav znatno zmanjšala.

— Letos so v Idriji porabili okrog 250 milijonov dinarjev za nova sledilna dela, ki pa so se izplačala. Raziskovalci so v smereh proti Cerknem, Žirom, Gorenjski in Hotedršici izsledili nove žile rude. Zaloge letos pridobljenega živega srebra so za eno tretjino večje od lani in se je idrijski živosrebrni rudnik spet povzpел na četrto mesto v svetu.

— Predsednik Ljudske skupščine LRS Miha Marinko je boetroval novi čezoceanski ladji »Trbovlje«, ki jo je izdelala ladjedelnica v Pulju. Splovili so jo 15. decembra 1959. Spremljana z najboljšimi željami in rudarskim pozdravom »Srečno!« je zaplula naša nova ponosna ladja v morje, čez katero bo nosila ime našega rudarskega središča Trbovelj in zastavo naše domovine.

— 110 kilometrov nove ceste skozi Srbijo in Makedonijo bo prihodnje leto zgradila jugoslovanska mladina pri nadaljnji gradnji avtomobilske ceste »Bratstva in enotnosti«. Gradilo jo bo 50 tisoč mladincev in mladink iz vseh krajev naše dežele.

Rateče pozimi

Vinica

Selce pri Dobrniču

G

RADITELJ MODERNEGA MINNEAPOLISA - NAŠ ROJAK - ARHITEKT JOHN JAGER JE UMRL

Spet smo na tujem izgubili moža, našega rojaka, ki se je v svetu močno uveljavil in je njegova izguba pustila za seboj globoko vrzel. V daljnem Minneapolisu v ZDA je dne 31. oktobra 1959 v 89. letu umrl znameniti slovenski arhitekt John Jager. Kljub visokim letom ga je smrt zatekla sredi ustvarjalnega poleta in nenehnega snovanja ter proučevanja novih gradbenih postopkov, gradiv in konstrukcij — dela, ki mu je posvetil vse svoje dragocene življenjske izkušnje in katero ga je uvrstilo med pionirje moderne arhitekture in proslavilo njegovo ime ne le v ZDA, temveč v svetu sploh.

Trda in razgibana je bila njegova življenjska pot. Žena železniškega čuvaja iz Bistre pri Vrhniki ga je položila v zibelko 16. maja 1871. Že kot otrok je bil nadpovprečno nadarjen ter izredno dober risar. Šolal se je in se tepel z revščino ter si pomagal s podporami in instrukcijami. V Ljubljani je maturiral na realki, potem pa je šel na Dunaj, kjer se je posvetil študiju arhitekture. Tam se je seznanil in se tesno povezal z ustvarjalci Slovenske moderne pesnikoma Otonom Župančičem in Murnom ter pisateljem Ivanom Cankarjem. V letu 1898 je veliko potoval po Dolenjski, Pivki, Vipavskem in Krasu ter med potjo skrbno zbiral pristne narodne motive, ki jih je pozneje uporabil za stenski okras prostorov Narodne kavarne v Ljubljani, ki je bila v tistih časih zbirališče naprednih Ljubljancanov. Dve leti pozneje se je udeležil prve slovenske umetniške razstave v Ljubljani ter je med drugim razstavil svoje osnutke za opremo Župančičevih pesniških zbirk »Pisarnice« in »Čaša opojnosti«. Opremil je tudi zbirko Cankarjevih črtic, ki so izšle pod naslovom »Vinnjete«.

Že med študijem na dunajski visoki šoli se je odločil za napredno smer v arhitekturi, ki ga je po dovršenih študijah najtesneje povezala z ustvarjalcem naših najlepših arhitekturnih umetnin, pokojnim mojstrom J. Plečnikom. Z njim sta ostala tesna prijatelja tudi pozneje, ko so ju življenjske poti povedle daleč narazen.

Jagra je avstrijska vlada poslala na Kitajsko, kjer je v Pekingu vodil gradnjo avstrijskega poslaništva. Od tam se je preselil k bratu v St. Paul v Ameriko. Kmalu po prihodu se je udeležil javnega natečaja za novo arhitekturno ureditev Minneapolisa, ki je vedno bolj preraščal v velemesto.

B. Jakac: arhitekt J. Jager

Njegovi načrti so prejeli prvo nagrado. Tako je postal »Builder of Minneapolis«, graditelj Minneapolisa, to je naziv, pod katerim ga danes splošno poznajo v tem velemestu, kateremu je z ameriškim arhitektoma Sullivanom in Wrightom dal njegov današnji obraz.

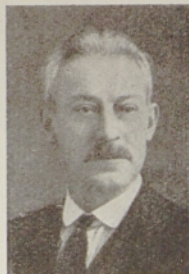
Pri vsej svoji neprestani zaposlenosti in kljub temu, da je živel tako daleč, ni nikoli pozabil svoje rojstne domovine in je z vso zavzetostjo spremljal njeno usodo. S svojo življenjsko družico — Erjavčevo iz Ribnice na Dolenjskem, ki mu je do smrti ostala najboljši tovariš, je leta 1914 obiskal rojstni kraj. To je bilo tik pred prvo svetovno vojno. Kmalu potem pa je sam doživel drugo srečanje z rojstno domovino, ko se je z ameriškim prostovoljskim odredom, ki ga je sam organiziral, udeležil bojev na solunski fronti. S svojim velikim tehničnim znanjem je takrat veliko koristil. Med drugim je pripomogel, da so prišli do pitne vode borci na najbolj izpostavljenih položajih na Kajmakčalanu, kar je tudi precej pripomoglo k zmagovitemu probouju fronte.

Bil je in ostal graditelj moderne smeri in se je temu svojemu poslanstvu z vsem srcem predal.

Osem desetletij

FILIPA GODINE

Da se naš živelj v ZDA res že »stara«, nam pričajo tudi sedemdeset- in osemdesetletniki, ki jih je med našimi rojaki čedalje več. Tudi med znanimi javnimi delavci v Ameriški Sloveniji se veča njihovo število. To pot moramo pisati spet o takem dogodku: skoraj 40-letni upravnik dnevnika Prosvete in tiskarne SNPJ ter delavec v raznih društvenih in socialističnih organizacijah Filip Godina iz Chicaga, Ill. se je pridružil osemdesetletnikom.

Poglejmo njegovo zanimivo življenjsko pot, ki jo posnemamo iz njegovega osebnega prikaza.

Rojen je bil 28. aprila 1879 v Vipavi v družini majhnega ključavničarja Janeza. Od desetih

Iskreno in predano je ljubil Lepoto, iz katere je zajemal, oblikoval in ustvarjal. Tudi med drugo svetovno vojno je vneto spremljal bridko usodo, ki jo je preživiljala njegova daljna rojstna dežela ter je nato radostno pozdravil njeno prerojenje v svobodi. Vse do svoje prezgodnje smrti je nato z velikim zanimanjem zasledoval njen nagel razvoj — rast novih modernih mest, gradnjo tovarn, šol, modernih stanovanjskih hiš itd. Bridko ga je pred leti prizadela izguba prijatelja našega velikega mojstra arhitekta Jožeta Plečnika.

Sam je živel in ustvarjal v samoti v svojem domu. Bil je skromen in ni želel, da se govori ali piše o njem. Vesel pa je bil, če je dobil obisk iz domače dežele. Tako se je pred nekaj leti ustavil pri njem ljubljanski univerzitetni profesor dr. Božo Škerlj, ki je to svoje srečanje opisal v letošnjem Izseljenskem koledarju. Lani spomladi pa ga je obiskal naš akademski slikar Božidar Jakac, ki ga je ob tej priložnosti s svojo mojstrsko roko tudi upodobil.

Jager sam je slutil, da bo veliko njegovih načrtov ostalo neostvarjenih, ko pride nepoklicana smrt. Res se je tako zgodilo. Na arhitekturnem oddelku ljubljanske univerze pa so njegova pisma — saj si je redno dopisoval z mladimi graditelji naše domovine — in v teh pismih je njegova ponovna želja: Da se na Grabnu v Ljubljani, kjer je danes spomenik ljubljanskemu mecenu Žigi Zoisu, ustanovi poseben »Jagrov kotiček«, ki bo sprejel vso njegovo dragoceno zapuščino ter s tem pripomogel k rasti mlade slovenske arhitekture, ki ima zdaj po osvoboditvi vse možnosti za svoj razvoj.

Ta želja bo prav gotovo izpolnjena. Domovina pa se klanja spominu svojega zvestega, velikega sina!

Ina Stokan

otrok so že v zgodnji mladosti pomrli vsi razen treh. Ko je leta 1891 umrl oče, je bilo v družini še več pomanjkanja, saj so imeli samo hišo in majhno njivico. Mati je delala pri kmetih, da je preživela družino. Filip je po končani ljudski šoli služil najprej za hlapca in pastirja, zatem pa je šel l. 1895 za delom v Trst in se je izučil v Fonderiji d'Fama na Belvederu za livarja. Leta 1899 je umrla še mati. K vojakom ga niso vzeli, zaradi tega je šel kot livar po svetu, na »vandre«. Delal je v Donawitzu pri Leobnu, v Ischlu in Salzburgu. V Trst se je vrnil peš in hodil 40 dni! Dobil je delo v železarni v Škednju. Ker pa je bilo to delo zanj pretežko, je delal nekaj časa tudi kot luški delavec (fakin). Zatem je stopil v službo k železnici, kjer je ostal do odhoda v Ameriko. Že ob zaposlitvi v Trstu je Filip postal član socialistične organizacije.

Hišo v Vipavi so prodali, denar pa naložili do polnoletnosti otrok. Ko je imel Filip 24 let, je svoj denar dvignil in z njim 12. marca 1904 odpotoval v Ameriko. 5. aprila je že prispel v Cleveland in se javil svojemu prijatelju Ivančiču. Toda v ZDA je bila takrat kriza in mnogo ljudi je bilo brez dela. Filip se je hotel že vrniti, vendar je našel delo v tovarni za vijake, kjer pa so delali samo dva do tri dni na teden. Po šestih mesecih odide v Indianapolis, Ind., kjer dobi delo v klavnici, zatem pa se odpelje na delo k novi železnici v Wallhalli v Washingtonu. Od tod gre v Portland v Oregonu in v Seattle, Wash. Ker so takrat vabili ljudi na Aljasko k iskanju zlata, se odpelje tja in se po daljšem času razočaran vrne. Kako je bilo na Aljaski, je opisal v ADK 1916.

Po vrnitvi z Aljaske išče delo v Kaliforniji: v Los-Angelesu, Oaklandu in San Franciscu. Bila so to leta po velikem potresu v tej deželi. Leta 1907 dela v rudniku bakra v Buttu, Mont., 1800 čevljev pod zemljo ob hudi vročini. Naenkrat so pa zaradi nastopa nove krize zaprli vse rudnike. Filip se vrne spet na vzhod, v Indianapolis, kjer dobi delo v isti klavnici, kjer je že delal. Pričel je obiskovati šolo za izpopolnitev znanja angleščine. Leta 1908 se je poročil s Francko Lavrenčič z Vrhpolja pri Vipavi, ki mu je rodila dva sina.

Náš naročnik rojak Kayton Erznožnik iz Red Lodge, Montana, s soprogo Mary ob priložnosti zlate poroke. Čestitamo in še na mnoga leta!

Takrat je bil Filip že zelo aktiven. Vse dni in tudi nedelje je bil po društvih. Ustanovil je socialistični klub št. 25 Jugoslovanske socialistične zveze, dalje dramski klub, kjer je igral in maskiral igralce, bil je dopisnik Glasla Naroda, Glasla Svobode, Proletarca in Glasila SNPJ. V marcu 1909 je ustanovil tudi društvo št. 105 SNPJ in še isto leto je bil delegat in zapisnikar na IV. konvenciji SNPJ v Clevelandu. Delal je tudi pri delavskih strokovnih organizacijah (unijah).

Zaradi nesreče — z vozom vred, s katerim je peljal meso, ga je podrl premikalni vlak — je izgubil delo.

Takrat je bil na agitacijski turneji za Jugoslovansko socialistično zvezo v ZDA Etbin Kristan. Spremljal ga je znani ameriško-slovenski socialist Frank Podboj. Ker pa mu zaposlitev nadaljevanja spremstva ni več dovoljevala, je prevzel to nalogo Filip Godina in je spremljal Kristana na njegovi govorniški turneji po ZDA. Ob vrnitvi je izvedel, da je razpisano mesto upravnika Glasila SNPJ, poznejšega dnevnika Prosvete. Zaprošil je za to mesto in bil s članskim glasovanjem članov SNPJ (referendumom) izvoljen z veliko večino za upravnika. To službo v Chicagu je prevzel v začetku leta 1913. Leta 1918 je postal po sklepu konvencije SNPJ tudi član glavnega oziroma izvršnega odbora SNPJ, ker so pritegnili vsakokratnega upravnika, tedaj pa že tudi upravnika tiskarne, v glavni in izvršni odbor. Tudi tokrat je bil spet izvoljen

in to na vseh konvencijah, dokler ni 30. junija 1951 stopil v pokoj. Tako je bil 39 let in šest mesecev v službi pri SNPJ, od tega 35 let član glavnega odbora SNPJ. V tej službi je bil ne le upravnik Prosvete in tiskarne SNPJ, temveč tudi upravnik Mladinskega lista (The Voice of Youth) in pa nekaj let, dokler je delovala, tudi Književne matice SNPJ, ki je izdala lepo število knjig.

V vsem tem času je bil Filip Godina aktiven pri vseh čičaških naprednih organizacijah ter listih. Bil je vrsto let odbornik socialističnega kluba JSZ št. 1 v Chicagu, odbornik Jugoslovanske socialistične zveze, član uprave Jugoslovanske delavske tiskovne družbe, ki je izdajala Proletarca, Ameriški družinski koledar, Majski glas in knjižnico Prosvetne matice itd. Prav tako je bil vodilni odbornik Slovenskega in pozneje Jugoslovanskega republičanskega združenja ter je predsedoval velikemu zboru ob drugi konvenciji JRZ. Po naselbinah slovenskih rojakov je imel veliko število shodov, zborovanj, sej in podobno.

Filip Godina je zaslužen za napredni slovenski življenj v ZDA. Zdaj uživa pokoj in tudi ob tej priložnosti — ko mu čestitamo k lepemu življenjskemu jubileju — mu želimo, da bi ta zasluženi pokoj užival še dolgo v polnem zdravju in zadovoljstvu.

Co. A. Kristan

Pokojni rojak Jerko Velačič iz Merlebacha, zvesti član društva »Slavček«, ki je lani podlegel rudarski bolezni

Konec novembra je v Ljubljani, malo pred svojim sedemdesetim rojstnim dnevom nenadoma umrl ing. Stanko Bloudek, pionir vseh različnih športnih panog na Slovenskem, ki se je udeleževal kot letalski konstruktor, graditelj igrišč, plavalnih bazenov in drugih športnih naprav, pred tem pa se je proslavil kot projektant svetovnoznane smučarske skakalnice v Planici. Na sliki desno: slovenski športniki na častni straži ob pokojnikovi krsti. Zada predsednik Sportne zveze Slovenije M. Ribičič, ki se je od pokojnika poslovil v imenu slovenskih športnikov. Slika levo: Učenke jokajo za svojim nepozabnim dobrim vzgojiteljem

NAŠI ŠPORTNIKI: **Dekle z žago in obličem**

Slavico Zupančičevo pozna v Jugoslaviji vsak smučar. Pa ne samo v Jugoslaviji, poznajo jo tudi marsikje po svetu. Kako tudi ne, saj je Slavica že vrsto let najuspešnejša jugoslovanska alpska smučarka, ki je svoji domovini priborila precej lovorik na mednarodnih tekmah, zlasti na olimpijskih igrah v Cortini l. 1956. Marsikdaj je pošteno prekrizala račune svetovno znanim avstrijskim, nemškim, švicarskim, ameriškim, italijanskim in drugim smučarkam.

Vsi tisti, ki doma in v tujini občudujejo elegantno in drzno vožnjo Slavice, pa ne vedo, da si Slavica že vrsto let služi kruh kot — mizarski mojster! Prav zares — Zupančičeva je menda edina ženska v Jugoslaviji, ki že od leta 1953 opravlja poklic mizarskega mojstra. Leta 1949 je pri svojem očetu opravila pomočniški izpit, leto dni po njegovi smrti (1952) pa je postala mojster in prevzela obrt po očetu.

Pred kratkim smo jo obiskali na domu. Na Jezerski cesti 73, v Kranju. Pravkar je ustavila motorje in pospravljala razžagane deske. Z umazano, žuljavo roko si je obrisala pot z obraza. Potem se je nasmehnila.

»Nimam dosti časa. Hitro vprašajte, kar bi radi vedeli. Mudi se mi v Naklo.«

»Kako bo kaj prihodnje leto, Slavica? Že kaj misliš na zimske olimpijske igre v Squaw Valleyu?«

Malo je pomolčala, potem pa rekla: »Če se ne bom mogla bolje pripravljati kot letos, bo slabo. Nič mi ne koristi, če me pošljejo na trening v sredini ali ob koncu sezone. Meni je potreben trening decembra, vsaj 5 tedne na snegu, da sem januarja v formi. Tako delajo po vsem svetu.«

Povedala je še, da se bo poleti pridno pripravljala. Dvakrat na teden bo šla v telovadnico, vsako drugo nedeljo pa z lastnim motorjem na Jezersko, kjer je nad Češko kočo tudi poleti nekaj krpice snega.

»Torej te močno mika olimpiada v ZDA?«

Zasmejala se je in pokazala zdrave, bele zobe. »Seveda! Tja pojdem, pa naj pride, kar hoče. Če me ne bodo postavili v reprezentanco, bom pa šla tja kar sama. V Ameriki imam teto in 9 sestričen. Mi bodo že pomagale. Zdaj se mi pa res mudi.«

Stekla je po stopnicah, da se preobleče. Potem pa na motor in naprej za delom, po opravkih. Spretne in pridne roke mizarskega mojstra Slavice Zupančičeve ne poznajo počitka.

I. P.

Takšna je pa naša najboljša smučarka Slavica Zupančičeva doma pred svojo mizarsko delavnico. Poleg nje njena mati

Janez Vidic: Spomin

V Sloveniji je bila 5. decembra ustanovljena Zveza delavskih in ljudskih univerz Slovenije. Ustanovne skupščine so se udeležili zastopniki 63 delavskih in ljudskih univerz iz raznih krajev ter številni drugi gostje, med njimi tudi podpredsednica Socialistične zveze delovnega ljudstva Slovenije Vida Tomšičeva.

Mladini je poklonil novo knjigo najstarejši živeči slovenski pisatelj F. S. Finžgar. Knjižica obsega 13 zgodbic, v katerih pisatelj s preprosto kleno domačo besedo obuja spomine na doživetja iz svoje mladosti. Izdala jo je založba Mladinske knjige v Ljubljani, z ilustracijami jo je lepo opremil Gvido Birola.

Društvo glasbenih umetnikov Slovenije je tudi letos nagradilo najzaslužnejše slovenske umetnike v pretekli sezoni. Nagrajena sta bila basist ljubljanske Opere Ladko Korošec in pianistka iz Ljubljane Hilda Horak-Časova.

Pisatelj France Bevk ni le na domačih tleh zelo priljubljen, temveč njegova dela veliko prevajajo tudi na tuje jezike. Beograjska založba »Mlado pokolenje« je nedavno izdala v srbsčini njegovo najnovejše delo — zbir-

ko mladinskih povesti »Smeh skozi solze«. Pri italijanski založbi »Paravia« pa je izšel v lični knjižici z večbarvnimi ilustracijami italijanski prevod dveh njegovih najlepših novel »Tovariši« in »Pesterna«. Knjižica nosi naslov »Osamljeni otroci« (Ragazi soli).

V času obiska predsednika kamboške vlade Norodoma Sihanuka v Jugoslaviji je gostovala pri nas baletna skupina iz Kambože. V Ljubljani je štirikrat nastopila — za šolsko mladino, za delavce Litostroja, za študente ljubljanske univerze in za drugo občinstvo. Prikazala je stare klasične kamboške plese in bila od naših ljudi za svojo lepo umetnost toplo sprejeta.

Jugoslovanska grafika se tudi v svetu lepo uveljavlja. Poleg potujoče razstave, ki potuje po ZDA, se je osem jugoslovanskih avtorjev udeležilo tretje mednarodne razstave lesorezcev XYLON v Švici. V Londonu je v založbi Bladford izšla obsežna strokovna knjiga o grafični umetnosti in tehniki lesoreza, ki je objavila tudi reprodukcije slovenskih grafikov B. Jakca, T. Kralja, R. Debenjaka, M. Sedeja, M. Tršarja in A. Černigoja.

Umetniško doživetje je bila razstava slik akademskega slikarja Jara Hilberta, ki je lani v novembru razstavil v Jakopičevem paviljonu v Ljubljani 65 svojih umetniških stvaritev. Tako se je srečal po dolgih letih spet z domovino umetnik, ki ga je življenjska pot že pred več kakor tremi desetletji povedla daleč na tuje. Hilbert je bil leta 1897 rojen v Krškem ob Savi, slikarsko akademijo je dovršil v Pragi, leta 1926 pa se je izselil v Egipt, kjer je njegova umetniška ustvarjalnost dozorela in se razmahnila. Njegova

ve slike vise v številnih zbirkah in muzejih, predvsem v Franciji, v državah Srednjega vzhoda, v Jugoslaviji, Italiji, Avstriji, Švici, Češkoslovaški, Kanadi, ZDA, Venezueli in Argentini.

Lep umetniški dogodek je bilo tudi gostovanje angleškega Festival baleta, ki je v začetku decembra nastopil v Ljubljani.

Absolventi ljubljanske Akademije za upodabljačo umetnost, ki smo jo kakor številne druge visoke šole dobili po osvoboditvi, so se nedavno predstavili s svojimi deli na veliki razstavi v Moderni galeriji v Ljubljani. Razstava je pokazala povprečno visoko raven naše povojne generacije likovnih umetnikov, ki jim danes nudi domača šola za umetniško izoblikovanje iste možnosti kakor katera koli tuja umetniška akademija.

Letošnja knjižna zbirka »Prešernove družbe« obsega Koledar za leto 1960, povest Franceta Bevka: Viharnik, povest Venceslava Winklerja: Pot na Lisec, Hansa Ruescha zgodbe iz življenja Eskimov: Na vrhu sveta in Franceta Planine zemljepisni oris krajev posameznih jugoslovanskih republik: Naša domovina Jugoslavija.

I. S.

Ivo Subic: Kmet

Kaj delajo naši na tujem

POČIVAL BO V DOMAČI ZEMLJI

V Creutzwaldu so izkopali truplo 23-letnega rudarja Bernarda Kravosa, ki se je letos spomladi pri rudniški nesreči težko ponesrečil in pozneje umrl v bolnici v Hohwaldu. Na materino željo so njegove posmrtno ostanke prepeljali v domovino, kjer bo počival v rojstnem kraju vipavskem Križu pri Ajdovščini.

SMRTNA NESREČA ROJAKA V NEMCIJI

V Kölnu se je pri avtomobilski vožnji smrtno ponesrečil 20-letni Mirko Trdin iz Cadrana pri Slovenskih Konjicah. V avtomobilu so bili še trije Slovenci, ki so dobili lažje poškodbe.

PROSLAVA DNEVA SNPJ 1960

Glavni odbor SNPJ je določil, da bo letos vsedržavni dan Slovenske narodne podporne jednote v Waukeganu. Središče proslave bo tamošnji Slovenski dom, športne igre in piknik pa bodo v mestnem parku.

GLASBENA MATICA IZVEDLA OPERO »IL TROVATORE«

Dne 1. novembra 1959 je uprizorila Glasbena matica v Clevelandu na odru Slovenskega narodnega doma na St. Clair Ave. znano Verdijevo opero »Il Trovatore« (Trubadur). Velika dvorana je bila nabito polna navdušenega občinstva. V glavnih vlogah so nastopili Caroly Budan (Leonora), June Price (Azucena), Ann Safred (solistka v zboru), Edward Kenick (Manrico) ter Frank Bradach (Di Luna). Zbor je bil odličen. Sodelovalo je tudi 16 poklicnih godbenikov, pri klavirju je bila pianistka Vera Slejko, opero pa je zrežiral in dirigiral zborovodja Anton Šubelj. Poleg clevelandskih rojakov so bili navzoči tudi rojaki iz Pittsburga, Chicaga, Detroita in Milwaukeeja. Uspeh je bil izredno lep.

NAJSTAREJŠA SLOVENKA V ZDA UMRLA

Oktober 1959 je umrla v naselbini Albany pri Elyju, Minn. rojakinja Marija Krakar, ki je doživela visoko starost 102 leti in osem mesecev. Bila je vsekakor najstarejša Slovenka v Ameriki. Doma pa je bila iz Jerneje vasi pri Črnomlju. Zapušča dva sina, več vnukov, pravnukov in prapravnukov, ki živijo po raznih krajih Minnesote in drugih držav ZDA.

*Pevski zbor
Združenja
Jugoslovanov
v severni
Franciji,
ki je prvič
nastopil lani
na proslavi
29. novembra.
Pevovodja
Jozef Zorko*

ZLATE POROKE

V začetku oktobra 1959 sta praznovala v Barbertonu, O. zlato poroko Frank Doles in soproga. — 11. oktobra pa sta imela 50-letnico zakonskega življenja Anton in Jennie Ožbolt, prav tako iz Barbertona, O. V obeh primerih so priredili otroci slavnostno prireditev, katerih se je udeležilo po 200 oseb. — 24. oktobra 1959 sta doživela 50 let skupnega življenja Matt in Mary Remshak iz Herminie, Pa. Matt je član SNPJ. Proslavo so priredili otroci v tamošnjem Slovenskem domu. — Frank in Barbara Fister, člana društva št. 1 »Slavija« v Chicagu, sta imela 1. novembra 1959 zlato poroko. Bankeet so priredili sinovi in hčerke z družinami. Tudi z naše strani vsem: še mnogo let zdravja in zadovoljstva!

OBLETNICA DRUŠTEV SNPJ

Društvo št. 13 SNPJ v Bridgeportu, O. je proslavljalo 55-letnico obstoja. Od ustanovnih članov živi samo še Joseph Vidmar. — Društvo SNPJ št. 119 »Moška enakopravnost« v Waukeganu, Ill., je imelo 9. decembra 1959 50-letnico ustanovitve. Proslavo so imeli 14. novembra 1959 z bankeetom. Glavni govornik je bil glavni tajnik SNPJ Michael Vrhovnik. — 25. januarja 1960 pa so proslavljali v Slovenskem domu na Denveru 50-letnico društva št. 218 SNPJ »Columbine«. Od ustanoviteljev sta živa samo še dva. Za glavnega govornika je bil predviden glavni predsednik SNPJ Joseph L. Culkar.

PROSLAVA PROGRESIVNIH SLOVENK V CHICAGU

Dne 18. oktobra 1959 je imel krožek Progresivnih Slovenk v Chicagu št. 9 v okviru proslav ob 25-letnici ustanovitve te organizacije in 12-letnici chिकासkega krožka lepo prireditev. Na slavnostnem kosilu so sodelovale Ann Jane Kolar, mlada pevka Judith Kegl, pevski zbor »Prešeren«, člana Glasbene matice iz Clevelanda mezzosopranistka June Price in tenorist Edward Kenick (pela sta sama in v duetu) ter Građiškova godba.

ČLANSKA KAMPANJA PROGRESIVNIH SLOVENK

V proslavo 25-letnice ustanovitve so sklenile Progresivne Slovenke prirediti akcijo (kampanjo) za pridobivanje novih članic. Cilj je 500 novih progresivk! Prepričani smo, da bo ta organizacija, ki je v 25 letih svojega delovanja dosegla zelo lepe uspehe, tudi pri tej akciji dosegla predvideni cilj.

KONCERT CHICASKEGA »PREŠERNA«

Znani moški pevski zbor »France Prešeren« iz Chicaga je imel v proslavo svoje 50-letnice obstoja (glej tudi »Rodno grudo« 1959, št. 7-8, stran 195) 22. novembra 1959 jubilejni koncert. Poleg slavljenca so sodelovali na koncertu še češki moški pevski zbor »Lira«, ki bo imel letos 70-letnico obstoja; dalje hrvatski mešani pevski zbor »Zora«, ki deluje že 58 let, ženski zbor Slovenske ženske zveze v Chicagu, ki deluje 18 let, in pa hrvatski mešani pevski zbor »Harmony«, ki deluje šesto leto. Nastopili so znani operni pevec Dragutin Šoštarko in pa pevki Angie Hode ter Alice Birska. Na koncertu, ki je bil v New Lawndale dvorani, so proslavili tudi 25-letnico zborovodstva prof. Franka Kubine pri tem zboru.

LADJA Z IZDELKI SLOVENSKE DOMAČE OBRTI PRISPELA DIREKTNO V CLEVELAND

Dne 5. novembra 1959 je prvič prispela ladja z izdelki slovenske domače obrti neposredno v pristanišče Clevelanda. Bila je to ladja Dagan, ki je pripeljala po novourejenem prekopu skozi reko St. Lawrence pošiljko naših izdelkov v clevelandsko pristanišče za tamošnjo slovensko trgovino »Tivoli Import«, ki jo vodita Andy in Josephine Turkman, člana SNPJ in pevskega zbora »Zarje« v Clevelandu. V pošiljki so tudi slovenski izdelki kakor ribežni, poslikani in žgani krožniki, porcelanske garniture in podobno blago. Predmeti so razstavljeni v Clevelandu, na 6407 St. Clair Ave.

Rojaki nam pišejo

DRAGI NAROČNIKI V ZDRUŽENIH DRŽAVAH AMERIKE!

Ko smo razposlali lansko zadnjo, to je dvanajsto številko »Rodne grude«, smo pri naslovu na ovitku označili z datumom, do kdaj imate poravnano naročnino. Prosimo, da to naše obvestilo blagohotno sprejmete na znanje. Kolikor pa kdo od naročnikov misli, da se naša evidenca z njegovo ne ujema, lepo prosimo, da nam to sporoči, da ponovno pregledamo njegovo kartoteko in pisma. Tistim, ki so že več let v zaostanku z naročnino, smo z letošnjim letom ukinili pošiljanje lista. Našim zvestim naročnikom se priporočamo za nove naročnike, ki jih boste v vaši okolici prav gotovo našli. Pokažite »Rodno grudo« osem tistim, ki je še ne poznajo, ali pa nam pošljite njihove naslove; radi jim bomo poslali en izvod na ogled.

Uprava

Cam. Zarnick, predsednik clevelandske federacije društva SNPJ, s katerim se bomo letos srečali v stari domovini

Slovenski izseljenski matici pa iskreno čestitamo k lepemu urejevanju »Rodne grude« in Slovenskega izseljenskega koledarja. Dobro nas poznate, dobro poznate duše in srca izseljencev, da jim daste tisto čtivo, ki ga imajo radi. S tem si pridobivate stalne naročnike. Zato Vam kličemo: »Mnogo uspeha v letu 1960!« Obenem pa se Vam lepo zahvaljujemo še za skrb in prijaznost, ki jo nudite rojakom, ki obiskujejo stari kraj.

V imenu krožka 9
Angela Mezner

KAR OSTANE, NAJ BO ZA SLOVENSKO IZSELJENSKO MATICO

Ely; Minn., ZDA

Pošiljam Vam pet dolarjev za naročnino »Rodne grude«, za prihodnje leto. Kar je več, naj ostane za matico. Zelo sem vesel, kadar prejmem »Rodno grudo«. List je zelo lep in zanimiv, saj iz njega vzem, kaj se godi po Jugoslaviji in po vsem svetu, kjer živijo naši ljudje. Lep pozdrav!

Frank Mlakar

BOM PA SE ENKRAT ZACEL ZNOVA

Stolberg, Aachen, Nemčija

Ker Vam hočem še v starem letu napisati nekaj vrstic, sem se odločil, da Vam napišem pisemce, čeravno me je bolezen priklenila na posteljo. Zato veliko ne morem pisati. Sporočam Vam le, da sem prejel lepi koledar za leto 1960. Imel sem solze v očeh, ko sem pregledoval fotografije in prebiral spise iz lepih krajev, mest in vasi naše rodne domovine. Prijetno sem bil presenečen, ko sem v koledarju našel tudi Litijo, moj

rojstni kraj. Kadar ponoči ne morem spati, prebiram koledar, žal gre že h koncu; no, pa nič zato, začel bom znova in prebiral vse dotlej, dokler me spet ne obišče draga »Rodna gruda«. Prilagam naročnino, drugič pa še za tiskovni sklad. — Vsem pri Slovenski izseljenski matici in osem rojakom po svetu želi srečno novo leto 1960 družina

Antona Tauferja

VSE DELO SEM VRGLA OD SEBE, KO SEM PREJELA KOLEDAR

Göteborg, Švedska

Ko sem prejela Vaš novi koledar, sem vrgla vse delo od sebe in ga v naglici prelistala. Seveda se mi je ob pogledu na slike naših lepih krajev milo storilo ter sem ga zato morala kmalu odložiti, sicer bi se začela cmeriti. Kasneje sva ga z mojem skupaj občudovala in ugotovila, da je res lep. Pokazala sva ga tudi našemu prijatelju, ki je prav tako Šved, kot moj mož, in oba sta bila ova navdušena nad lepotami in napredkom naše drage domovine. Z Vašimi publikacijami sva navdušila že več švedskih prijateljev, ki zato name ravajo v poletju sami obiskati Jugoslavijo.

Binca in Jim Hornö

RADA BEREM »RODNO GRUDO«, KER NE MOREM SE ENKRAT STOPITI NA DOMAČA TLA

New Smyrna Beach, Florida, ZDA

Pošiljam Vam poštno nakaznico, vsoto sedem dolarjev, za naročnino »Rodne

grude« in za Slovenski izseljenski koledar 1960. Vaš list zelo rada prebiram, še posebno pa rada gledam slike domačih krajev. Žal, nama z mojem ni namenjeno, da bi še enkrat stopila na draga, domača, slovenska tla. Proč ni sredstev za to, drugič pa naju ovira starost. Doma sem iz Rajhenburga, sedanje Brestanice, moj mož pa iz Matenje vasi pri Postojni. V Ameriki sva že od 1911. leta; to je dolga doba za tujino!

Lepo Vas pozdravljam, kot vse Slovence!

Antonija in Joseph Vadnjal

PO SEDEMINŠTIRIDESETIH LETIH BOM SPET VIDEL LJUBLJENO DOMOVINO

East Moline, Ill., ZDA

Pošiljam Vam denar za obnovo naročnine »Rodne grude« in Vašega koledarja. Obenem Vam sporočam, da se bom v juniju pridružil skupini SNPJ, ki bo potovala v Jugoslavijo. Upam, da mi bo dotlej sreča in zdravje naklonjeno. To bo moje prvo potovanje v mojo ljubljeno drago domovino po dolgih sedemštiridesetih letih. Takrat, na veselo svidenje!

Ignatz Resetic

Binca in Jim Hornö iz Göteborga, Švedska

KDAJ BO PRISEL TISTI SREČNI DAN, KO BOM LAHKO PRISEL V DOMOVINO

Ferlov, Švedska

Lepo se Vam zahvalim za poslani koledar. Zelo sem ga bil vesel in Vam bom skušal pridobiti še nekaj naročnikov zanj. Gotovo Vas zanima, kako živim v Švedski. Kar dobro mi je, a sem kljub temu zelo nesrečen. Težka je tuja zemlja. Veliko ljudi si sicer želi v tujino, a ko jo okusi, hrepeneče čaka, kdaj bo prišel tisti dan, ko se bo lahko vrnil v domovino.

Ernest Kološa

ISKRENO ČESTITAMO K LEPEMU UREJEVANJU »RODNE GRUDE« IN KOLEDARJA

Chicago, Ill., ZDA

Mnogo sreče in uspehov v letu 1960 žele dragim sorodnikom in rojakom v starem kraju Progressivne Slovenke krožka številka 9.

K R E S N A N O Č

Illustriral Stane Kumar

To povest, ki smo jo začeli danes objavljati, je napisal znani pisatelj France Bevk v začetku svoje plodovite pisateljske ustvarjalnosti. V njej je segel nekaj stoletij nazaj v čas, ki je bil še poln raznih vraž in verovanj v skrivnostna nadzemska bitja, ki so zlasti v kresni noči imela posebno moč. V čas, ko je imela veliko besedo gospoda, ljudstvo pa je bilo brez vseh pravic, kakor pravi pisatelj sam v tej povesti: »Bajtar in gostač se nista smela brez dovoljenja ne ženiti ne seliti. Kmet ju je smel pretepati kot otroka, kakor je smel njega tepsti plemič, ne da bi pri tem trenil z očesom...« Povest se dogaja v primorskih gorah. Glavni junak je pastir Jure, nesrečni fant, ki ga je usoda zaznamovala brez najmanjše njegove krivde. Na njem leži namreč madež očeta, ki je nekoč ubil človeka in nato izginil v svetu... Dejanje je razgibano in zanimivo ter se razpleta pred bralcem kakor na filmskem traku. Prepričani smo, da jo boste radi brali in vam bodo všeč tudi ilustracije, s katerimi je povest opremil znani akademski slikar prof. Stane Kumar.

Pred Pečmi, ki se dvigajo ko strmo, skalno čelo, leži planina Jalovnik. Oklepajo jo temni gozdovi, ki se vlečejo po obeh straneh v nižavo, kakor da čez ramo gore padajo črni lasje in se ji nekoliko niže ovijajo okrog prsi in pasu. Pod tem gozdnatem pasom se ob mogočnem kolku razteza druga planina s svojo rupo in lepoto. Ta kraj se zdi po svoji legi pravi rajski vrt, dom za tiste srečne ljudi, ki še srajce nimajo. Spodaj je bukov gozd, pod gozdom pa je goličava. Tam se razprostirajo senožeti in njive; v gubu gore se je ob dva klanca in ob hudournik stisnila vas. Na strmem kuclju stoji cerkva, ki ima čez vso steno naslikanega svetega Krištofa, kako z Jezuškom na rami brede gorski potok.

Na pogled se zdi, da je od tam še ure in ure hoda v dolino, v mračne, z gozdovi porasle so-teske in prepade, ki se stiskajo med strme bregove. Hribi, ki so niže od Peči in segajo s svojimi vrhovi v isto višino ko vas, se vlečejo ko veriga tja do obzorja.

Peči gledajo v daljavo ko ženska, ki si je oprla desnico v bok in so ji skrbi razorale čelo. Ta gora je mati vseh, ki se skrivajo v gubah njenih obronkov in pobočij. Iz njenih prsi izvirajo sokovi, iz njenega telesa rasto sadovi, ki so jim potrebni za življenje. Ljudje sprejemajo od nje z enako hvaležnostjo dobro in zlo. Kadar se ozrejo na njeno čelo, dahnejo ko začarani:

»Naše Peči.«

Med Jalovnikom in gozdom stoje skale; te se zdijo ko vojska, ki je okamenela za kazen, ker se je bila uprla Bogu. Najvišji skalni med njima imata v resnici človeško podobo. Prva stoji upognjena ko grešnik, a druga se naslanja nanjo. Iz daljave pa sta kakor romarja, ki sta za trenutek obstala, a sta vsak čas namenjena dalje.

Vprašajte ljudi, kdo sta ta dva človeka!

»Matija in njegov Jure,« vam bodo odgovorili. »Doma sta iz naše vasi, iz Lazen.«

Vprašajte jih, kam sta namenjena v večni hoji!

»Pred sodnika,« vam bodo dejali. »Morila sta oba, oče in sin, zdaj romata že več stoletij, da zadostita pokori.«

Na Peči sveti večerno sonce; zdi se, da kri polzi čez čelo gore in teče čez skale ob gozdu.

»Matija in Jure krvavita,« pravijo ljudje.

Ob obeh morilcih padata veliki višnjevi senci in segata prav do planine. To sta senci obeh umorjencev, ki ju preganjata.

Kadar med skalami piha veter in zavija med drevjem v gozdu, prihaja njegov glas ko daljno, obupno ječanje prav do vasi.

»Matija in Jure tožita,« se stresejo ljudje.

1.

Iz snega in iz plazov, iz piskajočega vetra, iz zametov, iz pomladne brljuzge, iz dežja in iz blata se je razcvetel Jurijev dan. Naznanila ga je prva zarja, ki se je razlila nad Laznami.

Zapel je Čemažarjev petelin in prebudil maliča, ki je spal v dimniku. Ta je zdramljen poskočil na ognjišče, iztaknil lonc bob in za zajtrk petkrat piknil po njem, nato se je izmuznil skozi luknjo pod vrati, koder uhajajo mačke na prosto, in izginil ob vrtnem plotu.

Tekel je v gabrov gaj nad kucljem, na katerem je stala novozidana podružnična cerkev, in planil med vile, ki so se kakor vsako jutro razpletale v prvi zarji, preden so vstali ljudje. Nato se je zvil v klobec ko jež in se skotalil po bregu do cerkve. Splezal je v zvonik in se skrtil v lesene križe pod pozlačenim jabolkom.

Ošemili so ga, da je komaj videl iz zelenja

Tedaj je prišel po stezi od vasi človek, ki je nosil s seboj dleto in kladivo. Preplašil je vile, da so se razbegnile, zlezel v stolp, legel na trebuh in začel klesati letnico v ploščo, vzdano pod lino.

Pod rokami mu je nastala enojka, ki jo je ovil s kačo. Štirica je bila ko pol sračjega znamenja. Sedmica v podobi bojne sekire. Trojka se mu je pod roko spačila.

»Malič!« je zaklel.

»Kaj mi hočeš,« se je oglasil malič, skrit v lesenih križih nad zvonovi.

Možak se je prestrašil, da mu je kladivo ušlo iz rok in zletelo nizdol. Šel ga je iskat in se ni več vrnil.

Medtem so pastirji, ki so bili vstali že pred petelinjim petjem, prinesli v vas bršljana in zelenih bukovih vejá. Listje je bilo še nežno, zgrbljeno v pahljačice, a se ga je oko vendar zveselilo.

»Ali bo kaj?« so jih vpraševale gospodinje, ki so stale na vratih.

»Bo,« so odgovarjali pastirji.

Iz kozjakov in ovčjakov se je razlegalo meketanje in bleketanje. Koze in ovce so bile že site zime, teme, frodlja in sena, zaslutile so sonce in zeleno obleko prirode.

Iz neke hiše je priplesal pastir; nosil je zelen venec okoli pasu in okrog čela. Z zelenjem ovit je bil tudi rog, ki ga je držal v desnici, še za košpe si je bil zataknil nekaj zelenih mladik. Zatrobil je; glas se je divje raztegnil po obeh klancih in po ozkih prehodih med hišami, od koder sta prihajala meketanje in smeh.

Dva pastirja sta držala krepkega ovna in mu okrog rogov opletala zelenje.

»Kdo bo za zelenega Jurija?«

»Jure naj bo,« so se razlegali klinci. »Jure je bil lani, predlanskim tudi, še letos naj bo!«

»Hej, pogonič Jure! Kje si?«

»Jure, Jure, Jure!« so ga vse križem klicali pastirji.

Duri hlevov so bile odprte, živina se je gnetla na klanec, bila je nestrpnejša od minute do minute.

Tedaj je Jure z malomarno hojo stopil iz Martinove bajte in tiščal roke v žepih. Bil je nizke, a zajetne postave, obraz s krepko razvito spodnjo čeljustjo mu je bil okrogel, usta so se mu v smehu odpirala skoraj do ušes, čelo in oči so pričela o bistrem duhu, le potlačeni nos mu je dajal videz bebca. Res, imeli so ga za norčka. Kadar je namrščil obrvi, je bil grozen, da so se ga kar bali.

Klicali so ga za Jureta, Martinovega sina; njegovega pravega očeta nikoli niso imenovali.

»Jure, godov si,« mu je zaklical pastir, ki ga je prvi zagledal. »Na jabolko, da se posladkaš in se ne boš tako kislo držal. Pojdi nam za zelenega Jurija!«

Jure je jabolko ujel v zraku, ga odgriznil polovico in prežvečil; tedaj jim je šele odgovoril, da je že prevelik za to, in se je smejal do ušes.

Dal se je pogovoriti. Ošemili so ga, da se je komaj videl iz zelenja, ohomotali so ga z vrvjo in ga s smehom gnali ko žival med tropom ovac.

Na pragih so stali odrasli z otroki in gledali.

»Kaj vodite s seboj?«

»Zelenega Jurija.«

»Kam ga peljete?«

»Na planino, da nam travo ozeleni, da se bodo pasle ovce in boste jedli vi in tudi mi.«

»Zakaj ste ga tako ošemili?«

»Da prestrašimo volka, da bo bežal kar se da, čez devet gora in čez devet grapa.«

»Bog daj srečo!« je gospodinja poškropila z blagoslovljeno vodo pastirje in ovce. »Bog jih obvari pred strelo, pred volkom, pred besii, pred hudim pogledom in pred boleznijo!«

Pogoniči so skakali čez plotove in zavračali drobnico, ki je silila na vse strani. Za čredo je krevsal z drobnimi koraki najstarejši pastir Štefuc.

In vserod so na pragih stali ljudje in jih vpraševali, kaj vodijo. Zaradi lepega sončnega

dne in zaradi veselega praznika so bili pastirji čimdalje bolj razigrani in objestni.

»Jureta vodimo, Martinovega sina, ki ni Martinov, ampak Matejev,« so odgovarjali. »Sin tistega Matije, ki je ubil Tináca.«

»Kam ga peljete?« so se zabavali vaščani.

»Na stezo, po kateri begajo izgubljene duše. Njegovega očeta že osemnajst let ni od nikoder, morda ga najde.«

Jure, čigar široki smeh se je spremenil v grenko smehljanje, je mrko gledal izpod čela. Zagledal je deklico, ki je stala v strmi grivi nad klancem. Zdelo se mu je, da je v njenih očeh opazil sled nejevolje in rahlega očitanja. To ga je bridko predramilo, da se je zavedel svojega ponižanja. Iznenada je obstal in z obema rokama strgal zelenje raz sebe. Iz jeze, da jim kvari zabavo, ga je bližnji pastir sunil v rebra. Jure je od bolečine zajčkal in belo pogledal. V naslednjem trenutku se je upognil, pobral kamen in ga vrgel pastirju v čelo.

Ta je kriknil, si segel z roko na obraz, kri se mu je ulila po licih. Pastirji so se umaknili. Nato so začeli pobirati kamenje; bili so pripravljani, da bi Jureta kamnali.

Deklica nad klancem je zavpila, si zakrila oči in pobegnila. Priletel je prvi kamen, a Jureta ni zadel. Tedaj je pričincal po klancu Štefuc in takoj spoznal, kaj se godi. Dvignil je gorjačo, kakor da preti vetrnjakom, in se zgrozil.

»Ali se boste pobijali med seboj!«

Pastirji so za trenutek ostrmeli, kamni so jim ostali v rokah. To priložnost je izrabil Jure ter se rešil v naglem begu po klancu.

»Kamnati nas je hotel,« so se opravičili.

»Sin ne bo drugačen od očeta,« je rekel ranjenec in si izmival rano v vodi, ki je curela po žlebiču izpod brega.

Poiskal je trpotca in si ga pritiskal na rano. Nato se je počasi odzibal za čredo.

2.

Jure je ležal v podstrešju Martinove bajte in mižal. Prikazovale so se mu najčudovitejše podobe.

Prizoni resničnega sveta so se mu na čudovit način prepletali s celim rojem strahotnih prikazni. Že iz detinstva je vsepovsod videl same strahove; za pečjo, v temnih kotih, pod klopmi in v veži za škafof vode, za ognjiščem. Na lestvi, po kateri je vsak večer v temi hodil spat na izbo, so čepeli škratljenki; dva sta stala zgoraj na podu, imela sta ko živo oglje žareče oči. Pod streho je škrebalo malič in mu med spanjem metal objedke na obraz. Mimo okna je vsak večer v mraku prihajal človek brez glave in nato brez sledu izginil v grapi. Za vasjo so pele vile; nekoč jih je videl, kako so plesale okrog smrekovega parobka, na katerem so stali posladki za njihovo

večerjo; ko se jim je približal, so pobegnile, a so mu pustile orehovo potico, hotel jo je vzeti, a je z grozo odskočil, bil je v kolač zvit modras.

Nad senožetmi so hodili vedomci, zvečer so se vžigali ko kresnice, nad Sračjim brdom so kurili ogenj in raznašali ogorke na vse vetrove. Pred vsako nevihto so se prebudile čarovnice in nevidne strahovito vršale preko dreves, jim zavijale vrhove in lomile veje.

In vsega tega se je Jure bal. Bal se je tudi psa, ki bljuje ogenj. In velikanskega kozla, ki ima eno samo oko in en sam rog; če dobi človeka na samem pod goro, kjer je njegovo kraljestvo, ga pahne v prepad.

Želel pa si je troje stvari: zaklada, ki leži globoko v gori; zlatega peresa čudovite ptice, ki gnezdi v drevesu sredi skalnate stene tako visoko, da nihče ne more do nje; in lepe deklice, ki je skrita v čelu Peči. Kje je ključ, da mu odpre vrata do nje?

To so bili njegovi strahovi in njegove sanje. Toda to ni bilo vse, kar mu je polnilo dušo.

Takrat, ko je bil še za pastirčka, je verjel, da je Martin njegov pravi oče in da je bajta ob hudourniku njegov dom. Pastirji na paši so mu povedali, da Martin ni njegov oče in da Svetka, s katero je skupaj zrasel, ni njegova sestra. To so mu odkrili s takimi grdimi besedami, da mu je vsa kri udarila v lica. V jezi in bridkosti je dva pastirca in pastirico s palico udaril do krvi in pobegnil.

(Nadaljevanje)

POZOR, IZSELJENSKA DRUŠTVA!

Slovenska izseljenska matica je izdala zbirko 50 uglasbenih slovenskih narodnih pesmi z notami. Pri izbiri pesmi je izdajateljica predvsem gledala na to, da so primerne in lahko izvedljive za naše izseljenske pevske zборе. Te pesmi so za mešani pevski zbor. v kratkem pa namerava izdati Matica podobno zbirko tudi za moški pevski zbor. Prosimo pevske zборе, ki se za te pesmi zanimajo, da to čimprej sporoče: Slovenski izseljenski matici, Ljubljana, Cankarjeva 1/II.

Če še nimate Slovenskega izseljenskega koledarja 1960, ga takoj naročite pri zastopnikih ali pa pri Slovenski izseljenski matici, Ljubljana, Cankarjeva 1/II.

PRISPEVKI ZA TISKOVNI SKLAD

Jahn Goršek 0,50 dol., Frank Mlakar 0,50 dol., Anton Champa 1 dol., Franc Zumek 1 dol., Kristina Eberhart 0,50 dol., Marija Černjak 5 dol., Matilda Odlak iz Teherana 2 dol., Anton Mejovšek 400 fr. fr., Stane Pavlič 5 šv. kron, Štefka Lešar 25 šv. kron, Lija Menton 250 din, Jože Jezeršek 550 din. Iskrena hvala!

Mladi vod

Lojze Zupanc

KAKO JE TEPČEK URH UMRL

Ilustriral Mario Vilhar

Na *samini* pod Olševo je živel *tepček* Urh. Na vsem *širnem svetu* ni imel nikogar razen sebe. Nekega dne je nesel *polno vrečo zrnja* v *mlin* ob Savinji. Ker je bila pot *dolga*, je vzel s seboj *kos kruha* in *klobaso*, da bi na poti v *mlin* ne omagal.

Srečal je *ciganko*, ki ji je zadišala Urhova *klobasa*.

»Hej, Urh, če hočeš, ti bom *prerokovala srečo!*« ga je nagovorila.

»Kaj pa hočeš za *plačilo?*« je zaskrbelo Urha.

»Klobaso in kruh!« je odvrnila *ciganka*, ki je videla, kaj ima *tepček* v *torbi*.

Urh je pristal, *ciganka* pa je vrgla *kvarte* in prerokovala:

»Oj, Urh, dobro kaže zate! Dolgo boš živel in *srečen* boš! Tudi *oženil* se boš, le *pasti* ne smeš! Če se boš *spotaknil* in *padel*, boš pri *priči umrl*...«

Urh je bil *zadovoljen* s tem prerokovanjem. Dal je *ciganki* kruh in *klobaso* ter si mislil: *Padel* pa že ne bom!

In je *šel* dalje. *Hodil* je in hodil in vso pot *visoko* dvigal *noge*, da bi ne padel. A glej ga šmenta! Sredi *Solčave* se je *spotaknil* ob *kamen* in *telebnil* na *cesto*, da se je *vreča raztrgala*, zrnje pa razsulo.

Pritekle so *kokoši* in pričele *zobati* raztreseno *koruzo*. Urh pa je ležal, kjer je obležal in se drl:

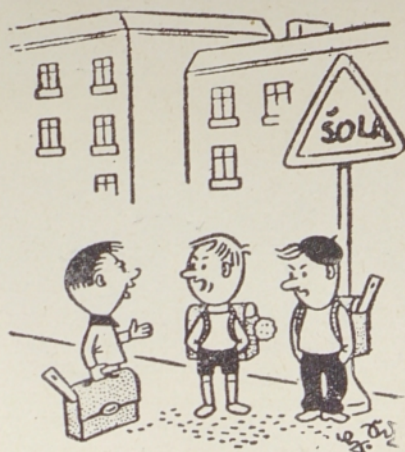
»Vražje *kokoši*, če bi bil še *živ*, bi vam že pokazal, kaj se pravi *zobati* mojo *koruzo*! Vaša *sreča*, da sem — umrl...«

Tisk tiskarne »Toneta Tomšič« v Ljubljani

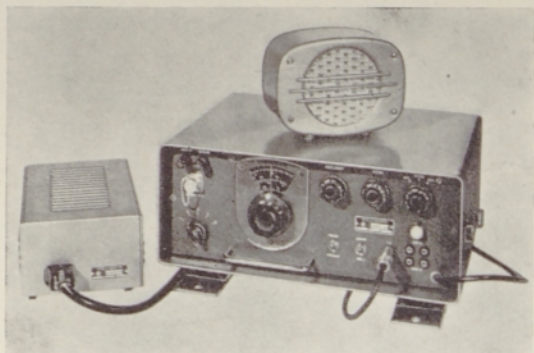
Samo konj, vedno konj, ali ne moreš biti nič drugega, očka? Na primer vsemirska raketa ali kaj podobnega?

»Računati, brati in pisati zna nova učiteljica res dobro, toda preden bom izrekel dokončno sodbo o njej, jo moram videti pri telovadbi!«

MALI BESEDNJAK

Slovensko	English	Français	Deutsch
samina	the solitude	la solitude	die Einsamkeit
tepček	the dolt	le butor	der Tölpel
na osem širnem svetu	in the wide world	dans le monde entier	in der weiten Welt
poln	full	plein	voll
vreča	a sack	un sac	ein Sack
zrnje	corn	le grain	Getreide
mlin	mill	le moulin	die Mühle
dolg	long	long	lang
kos	a piece	un morceau	ein Stück
kruh	bread	le pain	Brot
klobasa	a sausage	un saucisson	eine Wurst
ciganka	a gypsy woman	une bohémienne	eine Zigeunerin
prerokovati	to predict	prédire	weissagen
plačilo	the payment	le payement	die Bezahlung
torba	the bag	la musette	der Brottsack
karte	playing-cards	les cartes à jouer	Spielkarten
srečen	lucky	heureux	glücklich
oženiti se	to marry	se marier	heiraten
spotakniti se	to stumble	broncher	straucheln
umreti	to die	mourir	sterben
zadovoljen	satisfied	satisfait	zufrieden
pasti	to fall	tomber	fallen
iti	to go	aller	gehen
hoditi	to walk	marcher	dahinschreiten
visoko	high	en l'air	hoch
noga	the foot	le pied	der Fuß
kamen	a stone	une pierre	ein Stein
cesta	the road	la rue	die Straße
raztrgati se	to tear	se déchirer	zerreißen
kokoš	the hen	la poule	das Huhn
zobati	to pick up	becqueter	aufpicken
koruza	maize	mais	Mais
živ	alive	vivant	lebendig

IEV · LJUBLJANA
INDUSTRIJA ZA ELEKTROZVEZE
JUGOSLAVIJA

*je največji proizvajalec elektronskih
naprav in elementov za elektroniko
v državi*

IEV — Aparature za brezžične zveze:
kratkovalovni in ultrakratkova-
lovni sprejemniki in oddajniki,
antene

IEV — Industrijska televizija:
snemalne naprave, monitorji

IEV — Elektronske merilne aparature:
za splošno uporabo, za brezžične
zveze, za kemijo in kmetijstvo,
za delo z radioizotopi

IEV — Laboratorijski pripomočki:
regulacijski transformatorji, ma-
gnetni stabilizatorji, uporovne in
kondenzatorske dekade, drsni
upori in laboratorijski potencio-
metri, usmerniki, razna oprema

IEV — Elementi za elektroniko:
polvodniki, kondenzatorji, upori,
feriti, magneti, keramika, vacu-
umski elementi, preklopniki in
bakelitni izdelki, kemijski izdelki,
kristali

**IEV — POJEM KVALITETE IN
TRADICIJE V JUGOSLOVANSKI
ELEKTRONIKI**